

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 24

ΟΠΩΣ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

«Ότε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ» (Γαλ. 4,4).

*

“Ολη ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ εὑρίσκεται εἰς τὴν λυτρωτικὴν δύναμιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἑθιῶν κηρύγματος. Διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ Χριστῷ ὁ ἄνθρωπος ὑψοῦται εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀγίας Τριάδος. Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ μεταμορφοῦται. Καὶ ἡ ἀξιοπρέπειότης προσωπικότητος τοῦ ἀναστηλοῦται καὶ ἀνευρίσκει τὴν ἰσορροπίαν καὶ τὴν γαλήνην τῆς. Διότι ἀποκτᾶ δύναμιν κυριαρχικὴν ἀπέναντι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Καὶ οὕτε αἱ ὀδύναι

τῆς πρώτης τὸν καταπτοῦν πλέον. Οὔτε καὶ τὰ ἀδιαπέραστα σκότη τοῦ δευτέρου ἀποβαίνουν πλέον εἰς αὐτὸν ἐπίφοβα!

*

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Εἰκὼν τέλους 16ου αἰῶνος ἀποκειμένη εἰς Λαύραν τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

(Ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Κ. Καλοκέρη, Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Βυζ. τέχνην).

Διὰ τοῦτο ὁ Χριστός, τοῦ ὁποῦν τὴν θεῖαν Γέννησιν ἐορτάζομεν, εἶναι ὁ Ἐλευθερωτῆς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ Ἀυτρωτῆς τοῦ κόσμου. Τὸ Εὐαγγέλιόν Του ἐπραγματοποίησεν ἐπαναστατικὴν ἀνατροπὴν εἰς τὰς κρίσεις. Ῥιζικὴν μεταβολὴν εἰς ὅλας τὰς παραδεδεγμένας ἕως τότε ἀξίας. Καὶ μετεποίησε, μετεμόρφωσε καὶ ἐθέωσε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὴν φύσιν τοῦ κόσμου.

*

Ματαίως ἡ σοφία τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ἠθικὴ τοῦ νόμου εἶχον ἀγωνισθῆ διὰ τὰ μεταμορφώσουν τὴν πνευματικὴν

καὶ τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος. Κατέστη ἀδύνατον νὰ τροποποιήσουν τὸν ἀνθρώπον. Καὶ τόσοι εἰς τὴν θρησκευτικὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν, ἐξεδηλώθησαν, ἐπιτεινόμενοι συνεχῶς, ἀνελίξεις σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως. Αἱ ὁδοὶ αἱ ἀγούσαι πρὸς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἶχον κατακλυσθῆ ἀπὸ παντοειδῆ σαρμὸν καὶ ἰλὸν. Καὶ νέφωσις καὶ ζόφος καὶ ἀγλὸς κατεσκίαζον τὸν κόσμον.

*

Ἄφ' ἧς ὁμως στιγμῆς ἀνέτειλε τὸ γλυκύτερον ἄστρον τῆς Βηθλεέμ, ἐμειδίασεν ἡ Γῆ εἰς τὸ τρισάγιον φῶς του. Καὶ ἡ μαρμαρυγὴ τῶν ἀκτίνων του διεμήνυσε εἰς τοὺς «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ» καθημένους, ὅτι ὁ νέος Ἀδὰμ γεννᾶται· ὅτι πραγματοποιεῖται ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ἡ γένεσις μιᾶς ὅλως νέας πνευματικότητος ἐν τῷ κόσμῳ. Καὶ ὅτι ἦλθεν ὁ Χριστός, φέρων τὸ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Πῦρ, μέσα εἰς τὸ ὅποῖον θ' ἀπετεφροῦντο ὅλαι αἱ βασιλεῖαι, τὰς ὁποίας εἶχον δυνηθῆ νὰ ιδρῦσουν οἱ ἄνθρωποι.

*

Διότι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰ μὴ τὸ πανευτυχές καὶ πανευφρόσυνον μῆνυμα, ὅτι ἔρχεται ἡ «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ», πὸν εἶναι τόσοι διάφοροι ἀπὸ τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου. Εἶναι ἡ ἀπόλυτος ζωὴ τῆς τελειότητος εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς. Καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῆς ἐνεργεῖ ἔκτοτε μίαν συνεχῆ, ἐν μέσῳ ἀντιθέσεων, μεταμόρφωσιν· μίαν ἀνιούσαν ἀνέλιξιν τῆς ζωῆς. Καὶ μίαν ἀκατάπαυστον τροποποίησιν εἰς τὴν σύστασιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς· τὴν ὁποίαν δωροφορεῖ συνεχῶς μὲ τὰς ἀγιωτέρας τῶν συγκινήσεων καὶ μὲ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα συναισθήματα.

*

Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ ἄλλως, εἰ μὴ ἀπὸ Θεῖον Σωτήρα. Ἄπὸ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ!

Ἐπὶ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ τοῦ νόμου

καὶ τῆς γνωστικῆς ἐμπειρίας, ἡ ἀπολύτρωσις δὲν ἦτο δυνατὴ. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος εἶχεν ἀποβῆ Φαρισαϊσμός καὶ βαττολογία καὶ θεομπαιξία. Τὸ δὲ Δίκαιον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ιδρυθῆ ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ ἰδίως κόσμου, εἶχε καταπτήσει βία, ἀκολασία, ἀκόρεστος πλεονεξία καὶ τρυφή, στυγνὴ ἐκμετάλλευσις καὶ ἐπαίσχυντος δουλεία...

*

Ἄπλοῦν, ἀπλούστατον ὑπῆρξε τὸ κήρυγμα τοῦ θείου Σωτήρος. «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰω. 15, 12). «Γίνεσθε τέλειοι, ὡσπερ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν» (Ματθ. 5, 48).

Ὁ ἄνθρωπος δηλαδὴ εἰς τὸν κόσμον μας αὐτόν, ὡς φυσικὸν ἀπλῶς ὄν, εἶναι ἐστερημένος βάθους καὶ νοήματος. Καὶ ἡ ζωὴ του εἶναι γυμνὴ πάσης σημασίας, ὅπως ἡ ζωὴ τοῦ φωτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ὁμως εἶναι «εἰκὼν τοῦ Θεοῦ». Ἔχει νόημα ἀπόλυτον. Καὶ ἡ συνείδησίς του πρέπει νὰ εἶναι σταθερῶς προσανατολισμένη πρὸς τὸν θεῖον κόσμον. Καὶ νὰ τελειοῦται συνεχῶς.

*

Εἶναι δὲ τοῦτο ἐπιτεύξιμον καὶ πραγματοποιήσιμον διὰ τῆς ἀγάπης· διὰ τῆς ἐλευθέρως ἐπιλογῆς τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ διὰ τοῦ ἔκουσίου Σταυροῦ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ Σταυρὸς εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς τὴν Ἀνάστασιν. Δι' αὐτοῦ καὶ μόνον ὑπάρχει ἔξοδος ἀπὸ τῆς ἐν χρόνῳ ζωῆς πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Μόνον οὕτω ἀναστηλοῦται καὶ ἀνορθοῦται ἡ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἡ ἐλευθέρω του δημιουργία, πραγματοποιοῦσα ὁλοὴν πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας ἀνωτέρας, ὁδηγεῖ πρὸς τὴν θέωσιν τῆς φύσεώς του. Μόνον οὕτω συμφιλιοῦνται οἱ οὐρανοὶ πρὸς τὴν Γῆν. Καὶ μόνον οὕτω καταργεῖται διὰ τοῦ θανάτου ὁ θάνατος.

*

ὦ! ἄς λάμψουν καὶ ἐφέτος ἐκστατικὰ τὰ βλέμματά μας, ὑπὸ τὴν μαρμαρυγὴν τοῦ θείου ἄστρου τῆς Βηθλεέμ. Ὅπως κατὰ τὴν

ΤΟ ΕΛΑΙΟΝ ΕΞ ΕΠΟΥΣΕΩΣ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗΣ (*)

Τὸ Ἅγιον Μύρον ἐν τῇ «Ἀκολουθίᾳ καὶ τάξει εἰς ἐγκαίνια ναοῦ».

Ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν καταπαυσιν τῶν διωγμῶν ἀνηγέρθησαν ἱεροὶ ναοί, καὶ καθιερώθη ὁ ἐγκαινιασμός αὐτῶν, δοθέντος ὅτι, ὄχι μόνον παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἑθνικοῖς, ὑπῆρχον καθιερώσεις, ὡς τῆς Σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, ἢ πόλεων, ναῶν, ζώων, καὶ προσώπων παρὰ τοῖς εἰδωλολάτραις. Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἄρτι ἀνεγερθέντος ναοῦ ἔχουν τὴν θέσιν τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος δι' αὐτόν, δυνάμει τῶν ὁποίων ὁ ναὸς καθιεροῦται καὶ καθαγιάζεται. Ἐνεκα τούτου, παρατηρεῖται εἰς παραλληλισμὸς μεταξὺ σημείων τινῶν τῆς «Ἀκολουθίας τοῦ Βαπτίσματος» καὶ τῆς «Ἀκολουθίας εἰς ἐγκαίνια ναοῦ». Τόσον εἰς τὴν μίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν ἄλλην «Ἀκολουθίαν», ὑπάρχει λουτρὸν ἐντὸς ὕδατος (βαπτίζομένου καὶ καθιερουμένης ἁγίας Τραπέζης), χρίσις διὰ Μύρου (βαπτίζομένου καὶ ἁγίας Τραπέζης), ἄμψια καινουργῆ καὶ λευκά διὰ τῶν ὁποίων ἐνδύεται ὁ βαπτίζομενος, ἀφοῦ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς κολυμβήθρας, ὅπως ἐξ ἄλλου ἢ καθιερωθεῖσα ἁγία Τράπεζα κατακαλύπτεται διὰ τοιούτων καινουργῶν λευκῶν καλυμμάτων, μετὰ τὴν χρίσιν αὐτῆς διὰ Μύρου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἁγία Τράπεζα ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ναοῦ, ἢ ἱεροτελεστία τῶν ἐγκαινίων ἔχει ὡς κυριώτερον μέρος αὐτῆς δύο τινά: πρῶτον τὴν εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν (ἐντὸς τοῦ κίονος αὐτῆς) ἔνθεσιν τῶν τιμίων λειψάνων καὶ δεύτερον τὴν εὐπρέπισιν αὐτῆς.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 461 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

νόκτα τῆς θείας Του Γεννήσεως, οἱ λευκοφόροι Ἄγγελοι, ἄορατα λειτουργικὰ πνεύματα, περιίπτανται καὶ ἐφέτος κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην νόκτα ὑπὲρ τὴν Γῆν. Καὶ ὅπως τότε, ὑμνωδοῦν «ἐπὶ τῆς Γῆς εἰρήνη».

ὦ! ἄς ἐνωτισθῶμεν τὴν φωνὴν των. Καὶ ὁ νοῦς μας, ὁ ἐξενυγμένος δουλικῶς καὶ ὁ αἰχμάλωτος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὑλῆς, ἄς θραύσῃ τὰ δεσμά του καὶ τὰς ἀλύσεις του.

Ἄς ἐπιλάμψῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας ἡ θεία εὐδοκία. Καὶ εἰς τὴν γιγαντωθεῖσαν ἀπὸ τὰς ὀλικὰς κατακτήσεις καὶ ἀπὸ τὰ τεχνικὰ ἐπιτεύγματα ὑπόστασιν μας, ἄς δώσωμεν ἀνάλογον καὶ πτερουμένην ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης Ψυχὴν.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἱστορικοῦ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου († 340), ὁ ὁποῖος παρέχει τὴν πρώτην ἀσφαλῆ πληροφορίαν περὶ ἐγκαινίων ναῶν, μέχρι τῆς σήμερον, ὑπάρχουσιν εἰδήσεις περὶ ἐγκαινίων καὶ περιγραφαὶ αὐτῶν ὡς καὶ λόγοι ἐκφωνηθέντες ἐπὶ ἐγκαίνιοις. Ἀλλὰ καὶ ἐπέτειοι ἐγκαινίων («θυρανοιξίμων») ναῶν κατέχωρίσθησαν εἰς τὸ Ἐορτολόγιον τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Λόγου χάριν εἰς τὸ Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου (τῆς ζ') ἀναγράφεται: «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνέδραμε καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς τὸ Δεύτερον ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Εἰρήνης». Εἰς τὸ αὐτὸ Μηναῖον (τῆς ΙΓ') ἀναφέρεται «μνήμη τῶν Ἐγκαινίων τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως» (τῶν Ἱεροσολύμων), καὶ ἀκολουθεῖ πλήρης Ἀκολουθία τῆς μνήμης ταύτης τῶν Ἐγκαινίων. Εἰς τὸ Μηναῖον τοῦ Δεκεμβρίου (τῆς ΚΓ') ἀναφέρεται ἡ μνήμη τῶν Ἐγκαινίων «τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας» (τῆς Κωνσταντινουπόλεως) κ.λ.π...⁴⁹.

Ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται, ἢ «Ἀκολουθία καὶ τάξις εἰς ἐγκαίνια ναοῦ», εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὲν ἀπηρτίσθη εἰς τὴν ἐντέλειαν, τὴν ὁποῖαν σήμερον παρουσιάζει. Οὐχ ἦν τὸν ὅμως ἀναφορικῶς μετὰ τὴν δι' Ἁγίου Μύρου χρίσιν τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἥτις καὶ ἀφορᾷ τὴν παροῦσαν πραγματείαν, ἢ χρίσις αὐτὴ ἀναφέρεται ἤδη εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου (Ε' ἑκατονταετηρῆς), καὶ ἀποσκοπεῖ εἰς τὸν καθαγιασμόν τῆς ἁγίας Τραπέζης. Μετὰ τὸν καθαγιασμόν τοῦτον τῆς ἁγίας Τραπέζης γίνεται ἡ κατάθεσις τῶν ἁγίων λειψάνων, εἰς τρόπον ὥστε διὰ τῆς τελετῆς τῶν Ἐγκαινίων νὰ γίνεται «καθίδρυσις καὶ καθιέρωσις θυσιαστηρίου», μετὰ τὴν ὁποῖαν τελεῖται εἰς τὸν ἐγκαινιασθέντα ἱερὸν ναὸν ἡ θεία Λειτουργία, ἀποτελοῦσα τὸ ἐπιστέγασμα τῆς τελετῆς τῶν Ἐγκαινίων καὶ ἀπαραίτητον στοιχεῖον αὐτῆς, δοθέντος ὅτι, κατ' ἀρχάς, μόνῃ ἢ τελετῇ τῆς θείας Λειτουργίας ἤρκει πρὸς καθιέρωσιν ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου του⁵⁰.

Κατὰ τὴν ἐν χρήσει «Ἀκολουθίαν καὶ τάξιν εἰς ἐγκαίνια ναοῦ» («κατὰ τὴν ἔκδοσιν τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας τὴν κατὰ τὸ ἀγ' ἔτος»), τὴν τετυπωμένην εἰς τὸ Μέγα Εὐχολόγιον, ἢ δι' Ἁγίου Μύρου χρίσις καὶ ὡς καὶ ἡ ἀποσπόγγισις τοῦ Ἁγίου Μύρου ἀπαιτεῖται εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις, αὐτολεξεῖ ἐνταῦθα καταχωριζόμενας:

1. Ἐν πρώτοις ἀναγράφεται εἰς τὴν «ἐρμηνεῖαν πάντων τῶν εἰδῶν τοῦ ἐγκαινιασμοῦ» 13ον εἰς τὴν

49. Π. Ν. Τρεμπέλα, Μικρὸν Εὐχολόγιον, τόμος Β', Ἀθήναι 1955, σελ. 77 κ. ἐ. («Τάξις καὶ Ἀκολουθία τῶν Ἐγκαινίων»).— Ὁρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος Γ', Ἀθήναι 1940, στ. 13-19, ἐν λέξει ἐγκαίνια.— Σωφρονίου Εὐστρατιάδου Μητροπολίτου πρῶην Λεοντοπόλεως, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, σελ. 125, στ. β' καὶ σελ. 126, στ' α.

50. Π. Ν. Τρεμπέλα, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος Β', σελ. 93-94, 95-96.

σειράν, τὸ «Ἅγιον Μύρον», μετὰ τὰ «Λείψανα ἁγίων Μαρτύρων» καὶ τὴν δι' αὐτὰ προοριζομένην μικρὰν ἀργυρᾶν θήκην, καὶ μνημονεύεται εἰς τὸ 3ον τροπᾶριον τῆς Δ' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος τῶν Ἐγκαινίων (εἰς τὸ Ὅρθρον) «τὸν πολῦτιμον Μύρον» διὰ τοῦ ὁποῦ «σήμερον ἀλείφεται (ἢ Ἐκκλησία) τὴν θείαν τοῦ Πνεύματος χάριν ἀοράτως λαμβάνουσα», ἀναφέρεται δὲ «ἐλαίου χρίσμα πνευματικόν» εἰς τὸν 1ον τροπᾶριον τῆς Ζ' Ὁδῆς τοῦ αὐτοῦ Κανόνος, ὡς καὶ ἀλλαγῆς τῆς παρουσίας πραγματείας ἐσημειώθη.

2. Μετὰ τὴν ἐν τῷ ἐγκαινιζομένῳ ναῷ εἴσοδον τοῦ Ἀρχιερέως, τῶν λοιπῶν κληρικῶν καὶ τοῦ ἐκκλησιασματος, ὁ Ἀρχιερεὺς ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν Δίσκον μετὰ τῶν ἁγίων Λειψάνων ἔρχεται ἐντὸς τοῦ Βήματος καὶ θέτων αὐτὰ ἐντὸς τῆς ἀργυρᾶς θήκης τῆς δι' αὐτὰ προοριζομένης, ἐπιχέει ἐντὸς αὐτῆς Ἅγιον Μύρον καὶ τὰ ἐνθέτει εἰς ἐπίτηδες ἡτοιμασμένην καὶ σταυροῦ σχῆμα ἔχουσαν κοιλότητα («φωτὸν») ἀνωθεν τοῦ Κίονος τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἣτις καλύπτεται διὰ τῆς κηρομαστίχης. Ταῦτα περιληπτικῶς πῶς διατάσσονται εἰς τὴν «Ἀκολουθίαν» οὕτω: «Καὶ εἰσερχομένων τοῦ τε Ἀρχιερέως καὶ τῶν Ἱερέων ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι, ἀποτίθενται τὰ ἅγια Λείψανα εἰς τὴν ἡτοιμασμένην αὐτοῖς θήκην· καὶ τούτοις ἐπιχέεται Ἅγιον Μύρον, καὶ ἀσφαλίζουσι ταῦτα μετὰ πάσης ἀσφαλείας καὶ προσοχῆς μεγάλης καὶ λέγουσιν ἐκ γ' τό, Αἰωνία ἢ μνήμη τῶν Κτιτῶρων τῆς ἁγίας Μονῆς ταύτης (ἢ τοῦ ἁγίου Οἴκου τούτου)».

3. Περαιτέρω, μετὰ τὴν ἀπόσμηξιν (πλύσιν) τῆς ἁγίας Τραπέζης δι' οἰνάνθης ἢ ροδοστάμου ἢ οἴνου, καὶ τὴν ἀποσπόγγισιν αὐτῆς διὰ τῶν Ἀντιμηνσίων, γίνεται χρίσις αὐτῆς δι' Ἅγιου Μύρου, κατὰ τὴν ἐξῆς τῆς «Ἀκολουθίας» διάταξιν: «Εἶτα λαμβάνει (ὁ Ἀρχιερεὺς) ἄγγειον, Μύρου καθαροῦ πεπληρωμένον, ἢ μετὰ Ἐλαίου διὰ σπᾶνιν μεμιγμένον, καὶ τοῦ Διακόνου λέγοντος: Πρόσχωμεν ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπιχέων τῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ, λέγει τρίς τὸ Ἀλληλοῦτα, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Βαπτίσματος καὶ δι' αὐτοῦ ποιεῖ Σταυροὺς τρεῖς, μέσον ἓνα καὶ δύο ἑκατέρωθεν. Καὶ ἀποδιδούς τὸ ἄγγειον τοῦ Μύρου, ἀλείφει τῇ χειρὶ διὰ τῶν τριῶν ἐκείνων Σταυρῶν πᾶσαν τὴν ἁγίαν Τράπεζαν· ποιεῖ δὲ καὶ Σταυροὺς εἰς τὸν Κίονα τῆς Τραπέζης δι' αὐτοῦ, λέγων, τὸν ρλβ' Ψαλμόν. Ἐν συνεχείᾳ ἢ ἁγία Τράπεζα ἀποσπογγίζεται «μετὰ (διὰ) τῶν Ἀντιμηνσίων»

4. Μετὰ τὴν εὐπρέπισιν τῆς ἁγίας Τραπέζης (ἐφάπλωσις ἐπ' αὐτῆς τοῦ Κατασαρκίου, τοῦ Ἐπενδύτου, τῶν Ἀντιμηνσίων, τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ θυμιάσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως), γίνεται

χρίσις τῶν κίωνων καὶ πησῶν τοῦ ναοῦ δι' Ἅγιου Μύρου⁵¹. «Μετὰ δὲ τὸ θυμιάσαι—σημειοῦται ἐν τῇ «Ἀκολουθίᾳ»—τὸν Ἀρχιερέα, εἰς τῶν Ἱερέων, ἢ καὶ Ἀρχιερέων, ὅπισθεν ἀκολουθεῖ, βαστάζων τὸ τοῦ Μύρου ἄγγειον, καὶ ποιεῖ Σταυροὺς ἐκ τοῦ Μύρου εἰς ἓνα ἕκαστον κίονα καὶ πησῶν τοῦ Ναοῦ»⁵².

Τὸ Ἅγιον Μύρον ἐν τῇ «Τάξει γενομένη ἐπὶ καθιερώσει Ἀντιμηνσίων».

Τὸ Ἅγιον Μύρον χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ τῇ καθιερώσει Ἀντιμηνσίων, εἰδικῆς πρὸς σκοπὸν τῆς καθιερώσεως ταύτης ὑπαρχούσης «Τάξεως» εἰς τὸ Μέγα Εὐχολόγιον τῆς ἡμετέρας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐσημειώθη ἀνωτέρω, εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον περὶ τοῦ Ἅγιου Μύρου ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ καὶ τῇ τάξει εἰς ἐγκαινία ναοῦ, ὅτι μετὰ τὴν πλύσιν τῆς ἁγίας Τραπέζης δι' οἰνάνθης ἢ ροδοστάμου ἢ οἴνου, ἀποσπογγίζεται αὐτὴ διὰ τῶν Ἀντιμηνσίων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἐγκαινιάζοντος Ἀρχιερέως, καὶ περαιτέρω ὅτι μετὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν τῇ πλύσει ταύτῃ χρίσιν αὐτῆς δι' Ἅγιου Μύρου, ἀποσπογγίζεται τὸ Ἅγιον Μύρον «μετὰ» (διὰ) τῶν Ἀντιμηνσίων.

Ἄλλ' ἐκτὸς αὐτῆς τῆς δι' Ἅγιου Μύρου χρίσεως τῶν Ἀντιμηνσίων, κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων ναοῦ, ὑπάρχει εἰδικὴ αὐτοτελῆς καὶ κεχωρισμένη τῆς Ἀκολουθίας τῶν ἐγκαινίων ναοῦ, «Τάξις γενομένη ἐπὶ καθιερώσει Ἀντιμηνσίων»⁵³, ὡς προαναφέρθη.

Ὡς γνωστὸν, τὰ Ἀντιμηνσια (ἀντι + mensa, ἀντιτραπέζια, ἀντι τῆς ἁγίας Τραπέζης χρησιμοποιούμενα), σαφῶς μαρτυρούμενα ἀπὸ τῆς Ζ' ἐκατονταετηρίδος, ἐχρησιμοποιοῦντο ἀντὶ καθηγιασμένου θυσιαστηρίου, κατεσκευάζοντο δὲ εἴτε ἐκ ξύλου εἴτε ἐκ πανίου, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτελεῖτο ἡ θεία Λειτουργία, εἰς περίπτωσιν ὁδοπορίας λ.χ. ὅταν ἐπέβαλλε τοῦτο ἀνάγκη ἀπαραίτητος, καὶ ἐν γένει εἰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ὑπῆρχε θυσιαστήριον ἀκίνητον ἢ δὲν ὑπῆρχεν ἐγκαινισμένον θυσιαστήριον.

Τὴν θέσιν λοιπὸν τῆς ἁγίας Τραπέζης κατέχον τὸ Ἀντιμηνσιον, καθιεροῦται κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων ναοῦ, ἀπαξ καὶ ἐπεκράτησε νὰ χρησιμοποιοῦνται Ἀντιμηνσια καὶ εἰς ἐγκαινισμένους ἱεροὺς ναοὺς. Ἡ ἐπικρατήσασα ὁμως ἐπ' ἐσχάτων συνήθεια αὐτῆς τῆς χρήσεως Ἀντιμηνσίων εἰς ἐγκαινισμένους ἱεροὺς ναοὺς εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν ἐπὶ χίλια ἔτη κρατήσασαν παράδοσιν τῆς χρησιμοποίησεως καθιερωμένων Ἀντιμηνσίων μόνον εἰς

51. Ὁ Μέγας Χαρτοφύλαξ καὶ Χρονογράφος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Μαυροῦ ἢ Γεδεῶν, εἰς τὸ πολλάκις μνημονευθὲν ἐνταῦθα ἔργον του «Περὶ τοῦ Ἅγιου Μύρου γνώσεις χρήσιμοι τοῖς πιστοῖς» (Κωνσταντινούπολις 1912, σελ. 14) ἐρμηνεύων τὴν δι' ἁγίου Μύρου χρίσιν τῶν κίωνων καὶ τῶν πησῶν τοῦ ναοῦ, κατὰ τὰ Ἐγκαινία αὐτοῦ, παραθέτει ἀπόσπασμα ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς τοῦ ἱεροῦ Ἰγνατίου (8,17), κατὰ τὸ ὁποῖον, μύρον ἐπὶ κεφαλῆς ὁ Κύριος ἐδέξατο, «ἵνα ἢ Ἐκκλησία πνέῃ τὴν ἀφθαρσίαν». Βλέπε αὐτόθι, σελ. 12.

52. Διὰ τὰ ἐκ τῆς «Ἀκολουθίας καὶ τάξεως εἰς ἐγκαινία ναοῦ» ἀνωτέρω λήμματα, βλέπε Εὐχολόγιον τὸ Μέγα, Βενετία, 1854, σελ. 284, 293, 294, 304, 311, 313-314.—Τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Γ. Βιολάκη), ἔκδοσις Μ. Σαλιβέρου, Ἀθῆναι, σελ. 409-418, ἐνθα δημοσιεύεται «Διάταξις τῆς Ἀκολουθίας ἐγκαινίων ναοῦ». Ἡ λέξις πηνσὸς σημαίνει τὴν καμάραν, κατὰ τὸ Τυπικόν (σελ. 416).

53. Εὐχολόγιον τὸ Μέγα, Βενετία 1854, σελ. 318-320.

ἀνεγκαινιάστους ναούς⁵⁴. Πρέπει ὅμως νὰ διευκρινισθῇ ἐνταῦθα, ὅτι, εἰς τοὺς μὴ ἐγκαινιασθέντας ναοὺς, δέον νὰ χρησιμοποιοῦνται Ἀντιμῆνσια καθιερωμένα κατὰ τὴν ἐν τῷ Μεγάλῳ Εὐχολογίῳ «Τάξις ἐπὶ καθιερώσει Ἀντιμηνσίων», ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ προσράπτωνται ἅγια Λειψάνα, εἰς τρόπον ὥστε διὰ τῶν τοιούτων Ἀντιμηνσίων νὰ ἀναπληροῦνται κανονικῶς ἢ καθιερωμένη δι' ἐγκαινίων ἅγια Τράπεζα, ἣτις φέρει ἐντὸς τοῦ Κίονος αὐτῆς ἅγια Λειψάνα, μέχρις ὅτου οἱ ἀνεγκαινιάστοι οὗτοι ναοὶ ἐγκαινιασθῶσι, τῶν ἐγκαινίων αὐτῶν ὄντων ἀπαραιτήτων. Τὰ δὲ σήμερον χρησιμοποιούμενα Ἀντιμῆνσια, μὴ φέροντα ἅγια Λειψάνα ἐντὸς αὐτῶν, καθγιαζόμενα εἰς ἐγκαίνια ναῶν, καλῶς, κατ' ἐμὲ, χρησιμοποιοῦνται εἰς ἐγκαινιασμένους ἱεροὺς ναοὺς, καθ' ὅσον ἀσφαλίζουν τοὺς θεῖους Μαργαρίτας, τοὺς κατὰ τὸν Μελισμὸν τοῦ Ἁγίου Ἄρτου ἐξ αὐτοῦ ἀποσπώμενους, καὶ ἐναργῶς, ἐν πάσῃ περιπτώσει, διὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐξεικονίσεως τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου, ὑπενθυμίζουσι τὸν Τάφον τοῦ Κυρίου, ἀντίτυπον τοῦ ὁποίου, φέρον «τοῦ σωτηρίου Τάφου τὸν τύπον» κατὰ τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν συμβολισμούς, εἶναι πᾶσα ἅγια Τράπεζα.

Ἡ χρῆσις τῶν Ἀντιμηνσίων δι' Ἁγίου Μύρου κατὰ τὴν «Τάξις ἐπὶ καθιερώσει Ἀντιμηνσίων», καθορίζεται ὡς ἑξῆς: Ἐπὶ τῶν ἐπάνω τῆς ἁγίας Τραπέζης εὐρισκομένων Ἀντιμηνσίων, ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπιχέει ἐκ τῆς Οἰνάνθης⁵⁵ «τὸ ἄρκοῦν τρίς». «Εἶτα λαμβάνων τὸ ἀγγεῖον τοῦ μεγάλου Μύρου καὶ τοῦ Διακόνου εἰπόντος· Πρόσχωμεν, ποιεῖ δι' αὐτοῦ Σταυροὺς τρεῖς, μέσον ἕνα, καὶ ἑκατέρωθεν δύο, λεγομένου Ψαλμοῦ, τοῦ Ἰδοῦ δὴ τί κελόν, ἢ τί τερπνόν; ἕως τέλους...». Καὶ περαιτέρω, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν δύο Εὐχῶν, ἐκ τῆς Ἀκολουθίας εἰς ἐγκαίνια ναοῦ, «προσαγομένων τῶν Λειψάνων, καὶ ἐμβαλλομένων τῇ Κηρομαστίχῃ, ἐπιχέει τούτοις ὁ Ἀρχιερεὺς Μύρον, καὶ ἐνθέμενος αὐτὰ (τὰ Λειψάνα) ὀπισθεν τοῦ Ἀντιμηνσίου, ἐν τῇ ἐτοιμασθείσῃ θήκῃ καὶ ἀσφαλίσάμενος καλῶς, εὐχεται τὴν Εὐχὴν ταύτην...»⁵⁶.

Τὸ Ἅγιον Μύρον ἐν τῇ «Ἀκολουθίᾳ εἰς ἐγκαίνια Δίσκου καὶ Ποτηρίου καινοῦ» καὶ εἰς «ἱστορηθεῖσαν καινὴν Εἰκόνα».

Εἰς δύο ὁσαύτως περιπτώσεις γίνεται χρῆσις τοῦ Ἁγίου Μύρου. Πρῶτον ὁσάκις πρόκειται νὰ ἐγκαινιασθῶσιν ἀχρησιμοποίητα καινοὺργῆ Δίσκου ὁ τήρα, ἢτοι Δίσκος (Δισκάριον) καὶ Ποτήριον διὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας Εὐχαριστίας. Δεύτερον δὲ ὁσάκις πρόκειται νὰ τεθῇ εἰς τιμητικὴν προσκύνησιν καινοὺργῆς Εἰκόνας.

Αἱ ὡς ἄνω ὁμῶς περιπτώσεις, καίτοι ἀναφέρον-

54. Κων. Ν. Καλλινίκου, Ὁ Χριστιανικὸς ναὸς καὶ τὰ τελοῦμενα ἐν αὐτῷ, Ἀλεξάνδρεια, 1921, σελ. 208-216.

55. Ἡ οἰνάνθη, ἢ καὶ προηγουμένως εἰς τὴν Ἀκολουθίαν εἰς ἐγκαίνια ναοῦ ἀναφερθεῖσα, εἶναι τὸ ἄνθος τῆς ἁγρίας ἀμπέλου, ἐκ τοῦ ὁποίου παρήγετο ἡδύ τι ἔλαιον (ἔλαιον οἰνάνθινον), ὡς καὶ εἶδος οἴνου. Σήμερον τὴν τοῦ Μ. Εὐχολογίου Οἰνάνθην ἀντικαθιστᾷ ἡ κολώνια.

56. Εὐχολόγιον τὸ Μέγα, Βενετία 1854, σελ. 318 καὶ 320.

ται εἰς τὸ Μέγα Εὐχολόγιον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, δὲν φαίνονται νὰ ἔχωσι καθολικὴν ἐφαρμογὴν σήμερον τοῦλάχιστον. Ὑπάρχει δὲ περὶ τῶν δύο αὐτῶν περιπτώσεων τοσαύτη ἀμφισβήτησις, ὥστε εἰς τι ἐντυπον Μ. Εὐχολόγιον ὑποσημειοῦται «ἂν πρέπει νὰ θεωρῶνται αὐταὶ ὡς ὀρθόδοξοι διατάξεις ἢ ὡς κακόδοξον αἰρετικῶν ἐπινόημα». Δὲν ἀποκλείεται ἴσως, εἰς τὰς δύο ταύτας περιπτώσεις, νὰ πρόκειται περὶ ἀπομιμήσεως τινος τῆς χρίσεως δι' ἁγίου μύρου τῆς Σκηνης τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς κιβωτοῦ τῆς Σκηνης τοῦ μαρτυρίου καὶ πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς κ.λ.π., ὡς ρητῶς ἀναγράφεται εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου (30, 25-28).

Εἰς τὴν «Ἀκολουθίαν εἰς ἐγκαίνια Δίσκου καὶ Ποτηρίου καινοῦ» ἢ χρῆσις διὰ τοῦ Ἁγίου Μύρου καθορίζεται ὡς ἔπεται: Μετὰ τὰ Εἰρηνικὰ καὶ τὴν Ἐκφώνησιν «Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα...», λεγομένην παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, οὗτος «χρῆσει αὐτὰ—ἦτοι τὸν Δίσκον καὶ τὸ Ποτήριον—τῷ ἁγίῳ Μύρῳ, λέγων: Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Τὰ αὐτὰ καθορίζονται καὶ εἰς «Ἐτέραν Ἀκολουθίαν εἰς ἐγκαίνια Δίσκου καὶ Ποτηρίου, καινῶν καὶ ἀθίκτων»⁵⁷.

Περαιτέρω, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν δι' Ἁγίου Μύρου χρῆσιν ἱστορηθείσης ἢτοι ζωγραφισθείσης καινοῦργος Εἰκόνας, καθορίζονται ὡς ἑξῆς: Πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῆς μῆρας καὶ μόνης «Εὐχῆς, ἣν λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπὶ ἱστορηθεῖσαν καινὴν εἰκόνα», οὗτος «χρῆσει αὐτὴν τῷ ἁγίῳ Μύρῳ ἐν τοῖς τέσσαρσι μέρεσι καὶ εἶτα εὐχεται οὕτω: Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν», δεόμενος, ἵνα ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποστείλῃ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Του, καὶ τὸν Ἄγγελόν Του ἐπὶ τὴν Εἰκόνα ταύτην τὴν ἁγίαν, «ἵνα γένηται, εἴ τις εἰς αὐτὴν δεηθῇ, εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς δεήσεως αὐτοῦ, διὰ τῆς χάριτος καὶ ἐλεημοσύνης καὶ στοργῆς τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ φιλανθρώπου Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»⁵⁸.

Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης († 1809) εἰς τὸ «Πηδάλιον» αὐτοῦ (Ἀθῆναι 1841, σελ. 182-183 ἐν ὑποσημειώσει), ἀντιτιθέμενος εἰς τὴν δι' Ἁγίου Μύρου χρῆσιν καὶ τὴν εὐχολόγησιν τῶν ἱερῶν Εἰκόνων, λέγει τὰ ἐπόμενα: «Αἱ ἅγιοι εἰκόνας δὲν χρειάζονται νὰ μυρώνωνται με ἅγιον μύρον, ἢ νὰ ἀγιάζωνται με εὐχὰς ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα· ἀ' διότι ἡμεῖς δὲν προσκυνοῦμεν τὰς ἁγίας εἰκόνας διὰ τι εἶναι μυρωμένας, ἢ εὐχολογημένας, ἀλλ' εὐθὺς ὁποῦ ἰδοῦμεν εἰκόνα ἁγίαν, χωρὶς νὰ ἐξετάσωμεν ὄλως περὶ μύρου καὶ εὐχῆς, προσκυνοῦμεν αὐτὴν, διὰ τε τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου καὶ διὰ τὴν ὁμοιότητα ὁποῦ ἔχει εἰς τὸ ἀρχέτυπον... β' δὲν χρειάζονται αἱ ἅγιοι εἰκόνας εὐχὴν καὶ μύρωμα, διὰ τι κατὰ τὸν Δοσίθεον μόνων τῶν Παπιστῶν εἶ-

57. Εὐχολόγιον τὸ Μέγα, Βενετία 1854, σελ. 474-476. — Κων. Ν. Καλλινίκου, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 223.

58. Εὐχολόγιον τὸ Μέγα, Βενετία, 1854, σελ. 478.

Ο ΑΣΤΗΡ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΓΟΙ

Ἡ φύσις τοῦ Ἀστέρος καὶ ὁ χρόνος τῆς προσκυνήσεως τῶν Μάγων.

Τὸ θαυμαστὸν γεγονός τῆς προσκυνήσεως, ὑπὸ τῶν Μάγων, τοῦ Θείου Βρέφους, ὀδηγηθέντων ὑπὸ ἀστέρος, δὲν ἀπησχόλησε μόνον τὴν καχύποπτον καὶ θηριώδη καρδίαν τοῦ Ἡρώδου, οὔτε ἀπλῶς τὴν συμπληθῆ φαντασίαν τῶν ἀγιογράφων καὶ καλλιτεχνῶν, ἀλλ' ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ καὶ μέχρι σήμερον τὰς μεγαλυτέρας καὶ κριτικωτέρας διανοίας τῶν θεολόγων καὶ ἐρμηνευτῶν τῆς Κ. Διαθήκης, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀστρονόμων.

Κυρίως τὰ σημεῖα, περὶ τὰ ὁποῖα αἱ γνώμαι διασταυροῦνται καὶ τὰ προβλήματα ὀξύνονται, εἶναι δύο: Ἡ φύσις τοῦ ἐπιφανέντος ἐν Ἀνατολῇ καὶ ὀδηγησαντος τοὺς Μάγους εἰς Βηθλεὲμ ἀστέρος καὶ ὁ χρόνος, καθ' ὃν, οἱ Μάγοι, φθάσαντες, προσεκύνησαν τὸν τεχθέντα Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων.

Ἡ λέξις Μάγος, σασσοκριτιστὶ ΜΑΗΑ, σημαίνει τὸν μέγαν. Ἐδήλου δὲ ἀρχικῶς φυλὴν τινα τῶν Μήδων, παρὰ τῇ ὁποῖα ἀνεπτύχθη τὸ ἱερατικὸν γένος, καθὼς ἐν τῇ φυλῇ τοῦ Λευὶ, παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις. Ἐντεῦθεν ἐκ τῆς ἀρχικῆς σημασίας (μέγας), μετέπεσαν εἰς δῆλωσιν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος καὶ ἀκολούθως περιήλθεν εἰς εὐρύτεραν σημασίαν, δηλοῦσα τοὺς σοφοὺς καὶ πεπαιδευμένους, ἐν γένει, τῶν Μήδων, Περσῶν, Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων, ἐκ τῶν ὁποίων προήρχοντο, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Ἡρόδοτον (1, 101), οἱ τε ἱερεῖς μάντιες καὶ οἱ ἀστρολόγοι, οἵτινες ἀπὸ τῶν Ναῶν, ἐν οἷς ἱεράτευον οἱ πλεῖστοι, παρατηροῦντες τοὺς ἀστέρας, προέλεγον, ἐκ τῆς παρατηρήσεως αὐτῶν, καὶ τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων. Μετὰ τὴν κατὰ τὸ 583 π.Χ. κατάκτησιν τῆς Βαβυλώνας, ὑπὸ τῶν Περσῶν, τὴν ὅλην τῆς χώρας καταπτώσιν ἠκολούθησαν βαθμηδὸν καὶ οἱ πλεῖστοι Μάγοι, περιορισθέντες εἰς μόνην τὴν ἀστρολογίαν καὶ τὴν μαγείαν, εἰς τρόπον ὅστε, ὑπὸ τὴν λέξιν Μάγοι, νὰ μὴ νοῶνται μόνον ἱερεῖς, σοφοί, πεπαιδευμένοι ἀστρονόμοι, ἀλλὰ καὶ ἀστρολόγοι, καὶ γόητες καὶ ἀγύρται.

να ἀνόμημα τὸ νὰ κάμνουν εἰκόνας δι' εὐχῶν καὶ συνθεμάτων τινῶν. Αὐτοὶ γὰρ καυχῶνται ὅτι ὁ Πάπας κατασκευάζει εἰκόνας ἀπὸ κηρίον καθαρὸν, ἅγιον μύρον, καὶ ἀπὸ νερὸν ἁγιασμοῦ, καὶ ὅτι ἀναγινώσκει εἰς αὐτὰς εὐχὰς θαυμαστάς... Βλέπετε ὅτι ἡ εὐχὴ ὁποῦ ἀναγινώσκειται εἰς τὰς ἁγίας εἰκόνας παπικὴ ἐστὶ καὶ ὄχι ὀρθόδοξος, καὶ νεωτερικὴ καὶ ὄχι παλαιά; Διὰ τοῦτο ἡ τοιαύτη εὐχὴ πουθενὰ δὲν εὐρίσκεται εἰς τὰ παλαιὰ χειρόγραφα Εὐχολόγια. Παρατηρήσαμεν δὲ ὅτι ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν εὐρίσκεται οὔτε εἰς τὰ Εὐχολόγια τὰ πρὸ ἑκατὸν χρόνων τυπωθέντα».

Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Ν. Καλλίνικος († 1940) εἰς τὸ μνημειῶδες ἔργον του «Ὁ Χριστιανικὸς ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ» (Ἀλεξάνδρεια 1921, σελ. 503), λέγει ὅτι «ἀμάθεια ἐδημιούργησε τὴν δι' ἁγίου μύρου χρίσιν τῶν ἁγίων εἰκόνων, αἵτινες οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουσι χαρισμάτων πνευματικῶν,

ὑπὸ τὴν ταπεινὴν καὶ κακὴν τῆς ἐννοίαν χρησιμοποιοῦ τὴν λέξιν καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐν τῷ δράματι αὐτοῦ «Οἰδίπους Τύραννος», ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Οἰδίπους ὀργισμένος κατὰ τοῦ μάντεως Τειρεσίου, ἀντὶ μάντεως καὶ θεοφορήτου χρησμολόγου, ἀποκαλεῖ τὸν ὕβριστικῶς μάγον καὶ τὸν περιουσιμῆ με τοῦ ἐκφραυλισθέντος πλέον Μάγου τὰ ἰδιώματα:

«Μάγον μηχανόροσρον

δόλιον ἀγύοτην, ὅστις ἐν κέρδεσι

μόνον δέδορκε, ρὴν τέχνην δ' ἔφω τυφλός».

(στ. 388).

Ἄλλ' οἱ ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Ματθαίου (2, 1) ἀναφερόμενοι προσκυνηταὶ τοῦ Θείου Βρέφους («Μάγοι ἀπ' Ἀνατολῶν»), ἀπέχοντες ἀπὸ τοῦ νὰ ᾧσι φαυλεπίφαυλοι τοιοῦτοι γόητες καὶ ἀγύρται ἢ ἐπαοιδοί, ἦσαν κατὰ τὴν πρωϊμωτάτην τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν παράδοσιν, ἐκ τῆς διακεκριμένης καὶ ἀριστοκρατικῆς ἐκείνης τάξεως τῆς ἱερατικῆς, τῆς ἐπισήμου (Πρβλ. Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωματ. 1,15· Ὁριγέν. Κατὰ Κέλσου 1,58). Κατὰ δὲ τὸν Τερτυλλιανὸν († 220), ἐπηραζόμενον ἴσως καὶ ἐκ τοῦ Ψαλμικοῦ «Βασιλεῖς Θαρσεῖς... Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβᾶ δῶρα προσέξουσι» (71, 1015) Ad nationes, 1).

Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀπεικάσθη πιθανόν, ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῶν δώρων, ἅτινα ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν» τῷ Ἰησοῦ «χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν» (Ματθ. 2, 11) καὶ ἅτινα, πλὴν τοῦ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἡσαΐας προφητεύει λέγων «καὶ ἔξουσι σοὶ ἀγέλαι καμήλων, καὶ καλύψουσί σε κάμηλοι Μαδιάμ καὶ Γαιφά, πάντες ἐκ Σαβᾶ ἔξουσι φέροντες χρυσίον, καὶ λίβανον οἴσουσι καὶ λίθον τίμιον, καὶ τὸ σωτήριον Κυρίου εὐαγγελιοῦνται» (60, 1-6).

Αἱ ἐν ταῖς προφητείαις ἀναφερόμεναι πόλεις Μαδιάμ πρὸς Α. τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, ἢ Θαρσεῖς

ὡν ἀντικείμενον εἰδικὸν ὑπάρχει ὁ βεβαπτισμένος ἄνθρωπος».

Σημείωσις: Ἡ Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἄλλοτε στέφουσα τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς, ἔχριεν αὐτοὺς δι' Ἁγίου Μύρου. Σήμερον ὁμως τοιαύτη τελετὴ στέψεως Ὀρθοδόξων βασιλέων δὲν γίνεται. Σχετικὰς τινὰς εἰδήσεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου δρα ἐν τῷ πολλακίς ἤδη ἀναφερθέντι ἔργῳ τοῦ Μανουὴλ Γεδεῶν «Περὶ τοῦ Ἁγίου Μύρου γνώσεις χρήσιμοι τοῖς πιστοῖς» (Κωνσταντινούπολις 1912, σελ. 12-14). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ στέψις τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤρχισε, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἀπὸ τοῦ Μαρκιανοῦ (450—457), ἡ δὲ δι' Ἁγίου Μύρου χρίσις ἤρχισε πιθανῶς ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα (867). (Ἀρχιμ. Βασιλείου Κ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1948, σελ. 138 σημ. 1). (Συνεχίζεται) † Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ἡ Ταρτησός Ν Α. τῆς Ἰσπανίας καὶ ἰδίᾳ ἡ Σαβὰ ἢ Σεβά, πρωτεύουσα τῆς Βορείου Αἰθιοπίας, Μερὸν κατὰ τὸν Ἰώσηπον (Ἀρχαιολ. Ἰουδ. Β' 10,2) ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Νουβίας, μεταξὺ Βορείου Ἀφρικῆς, Ἀραβίας, Βαβυλωνός καὶ Ἰνδίας, γνωστὴ διὰ τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ ἱερατείου, ἀναβιβάζοντος καὶ καταβιβάζοντος τοὺς Βασιλεῖς, κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν χρησμῶν τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἀόριστον «ἐξ Ἀνατολῶν» τοῦ Ἰ. Ματθαίου, καθώρισαν τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς τῶν τριῶν Μάγων.

II. Οἱ τρεῖς Μάγοι, κατ' ἄλλους μὲν κατήγοντο ἀπὸ τὴν Νουβίαν, τὴν Περσίαν καὶ τὴν Σαβὰ. Καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ χῶραι κείνται ἀνατολικῶς καὶ Νοτιοανατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης. Ὁ Ἰουστίνος, κατὰ τινὰ Ἑβραϊκὴν θεώρησιν, σύντρεψ τὰς χῶρας ταύτας ὀνομάζει μὲ τὸ ὄνομα Ἀραβία καὶ δεκάκις ἐπαναλαμβάνει ἐν τῷ διαλόγῳ αὐτοῦ πρὸς Τρύφωνα, ὅτι οἱ Μάγοι προήρχοντο ἐξ Ἀραβίας.

Ἔτεροι πάλιν ὅμως καὶ πλειότεροι τῶν πρώτων, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοῦ κριτικωτάτου ἱεροῦ Φωτίου, τοῦ μεγάλου συγγραφέως τῆς Μυριοβίβλου, ὡς καὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐπικαιροῦ Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνολογίας τὴν φωνήν, φρονοῦσιν, ὅτι «Πέρσαι τῶν τε Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων καὶ Ἀσσυρίων τὸ κράτος εἶχον· φέρει δὲ ἡ ἐκείνων γῆ ἐπίσημόν τε χρυσὸν καὶ λίθον καὶ σμύρναν. Ἄλλωστε δὲ καὶ τῆς τῶν Ἀσσυρίων Βασιλείας εἰς Πέρσας μεταρρυσίσης καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τότε Βασιλείων τὰ πρεσβεῖα Περσῶν ἐχόντων, ἔδει τοὺς τὸ πρωτεῖον ἐν τοῖς τότε καιροῖς λαλοῦντας παραγεγονότας προσκυνῆσαι καὶ δῶρα κομίσαι τῷ πρώτῳ καὶ μόνῳ Βασιλεῖ τῶν αἰῶνων ἐπὶ γῆς ὀφθέντι Χριστῷ (Μ.Ρ.Γ. 103, 33). Ἡ ἀποφίς δὲ αὕτη ἡ τελευταία φαίνεται ἢ καὶ πιθανωτέρα α') διότι ἀνατολικώτερον πασῶν τῶν ρηθισῶν αὐταὶ τῇ Παλαιστίνῃ καὶ ἰδίᾳ τῇ Βηθλεὲμ κείνται· β') διότι κατ' ἐξοχὴν ἢ τάξιν τῶν Μάγων, ὡς σοφῶν ἀστρολόγων καὶ μάντεων, παρὰ τοῖς Πέρσαις καὶ Χαλδαίοις ἀπῆντα· γ') διότι τὸ προσκυνεῖν τοὺς Βασιλεῖς καὶ προσφέρειν αὐτοῖς δῶρα ἦσαν ἰδίᾳ τῶν Περσῶν καὶ Χαλδαίων καὶ δ') διότι ἡ γνώμη, ὅτι Χαλδαῖοι ἢ Πέρσαι ἦσαν οἱ Μάγοι, συμβιβάζεται ἀρμονικώτερον πρὸς τὰς παραδόσεις, ἅς περὶ τῶν Ἑθνῶν τούτων διαλαμβάνει ἡ Π. Διαθήκη, ἰδοὺ δὲ πῶς: Ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν Ἀριθμῶν τῆς Π. Διαθήκης γνωρίζομεν, ὅτι, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ προφήτου Μωσέως, ὑπῆρχεν, ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, Χαλδαῖος τις μάντις, ὅστις, μεταξὺ τῶν ἄλλων μαντειῶν καὶ Προφητειῶν του, πρὸς τὸν Βαλὰκ, βασιλέα τῶν Μωαβιτῶν, εἶπε καὶ ταύτην τὴν παράδοξον προφητείαν: «Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος Ἰσραὴλ καὶ κυριεύσει Ἑθνῶν πολλῶν καὶ ὑψωθήσεται καὶ ἀξιεθήσεται ἡ Βασιλεία αὐτοῦ. Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωὰβ καὶ προσημφεύσει πάντας τοὺς υἱοὺς Σὴθ» (24, 7, 14).

Τὴν Προφητείαν ταύτην καὶ τὸν χρησμὸν τοῦ μάντεως Βαλαὰμ παραλαμβάνοντες, κατὰ διαδοχὴν οἱ μάντις καὶ οἱ μάγοι τῆς Περσίας ἐδίδασκον αὐ-

τὴν, εἰς τοὺς οὗς περιστοιχίζον Βασιλεῖς τῶν Περσῶν.

Γνωρίζοντες δὲ ταύτην καὶ οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ ἀκμάζοντες ἡμέτεροι τρεῖς Μάγοι, — ἂν τὰ ὀνόματα ἀπὸ τοῦ ὀγδόου μόλις μ.Χ. αἰῶνος, διὰ τῶν Δυτικῶν, ἐγένοντο γνωστά, ὡς Γκάσπαρ, Μελχιὼρ καὶ Βαλτάσαρ—, καὶ παρατηρήσαντες ἐν τῷ Οὐρανῷ ἀσυνήθη τινὰ ἀστέρα κινούμενον, οὐχὶ ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς, ὡς πάντες οἱ ἀστέρες, ἀλλὰ ἀπὸ Ἀρκτοῦ πρὸς Μεσημβρίαν, καὶ χρηματισθέντες, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ δηλωτικὸς τῆς γεννήσεως τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, ἠκολούθησαν αὐτὸν καὶ ἦλθον εἰς Ἱερσόλυμα λέγοντες· «Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ» (Ματθ. 2, 3). Οὕτω φρονοῦσιν, ἐπ' αὐτοῦ, ὁμοφώνως ὅ τε Ὀριγένης καὶ ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος.

III. Ἀλλὰ τίς ἦτο ὁ ἐπιφανὴς οὗτος ἀστήρ, ὁ ὀδηγήσας τοὺς Μάγους εἰς προσκύνησιν τοῦ τεχθέντος Ἰησοῦ; Φυσικὸς τις ἀστήρ ἦτο ἢ ὑπερφυσικὸς; Ἐκ τῶν δεχομένων τὸ πρῶτον, ἄλλοι μὲν ὑποθέτουσιν, ὅτι οἱ πλανῆται Ζεὺς καὶ Κρόνος ἴσταντο τότε συγχρόνως καταντικρῶ τοῦ Ἥλιου εἰς τρόπον, ὥστε οἱ δύο οὗτοι πλανῆται ὁμοῦ νὰ φαίνωνται, ὡς μοναδικὸς ἐκτάκτως λαμπρὸς ἀστήρ.

Ἔτεροι ὑποστηρίζουσιν, ὅτι ἦτο εἶδος τι κομήτου, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀναφαίνονται καὶ πάλιν ἐξαφανίζονται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Καὶ ἄλλοι πάλιν θελήσαντες φυσικῶς νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φαινόμενον, κατέφυγον εἰς τὴν σχολαστικὴν ἀναδίφησιν τῶν ἀστρονομικῶν χρονικῶν, παρουσιάσαντες ὁμαθὴν ἀπεραντολογιῶν καὶ περιπτεώσεων καὶ ὑποθέσεων ἐπιδεινουσῶν τὸ πρόβλημα.

Ἀληθὲς πάντως εἶναι ὅτι, πλὴν τοῦ ὅτι, ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ δὴ καὶ ἐν Ἀνατολῇ, ἦτο διάχυτος ἡ Πίστις, ὅτι κατὰ τὴν γέννησιν ἐκάστου ἀνθρώπου, εἰς νέος ἀστήρ ἀνατέλλει, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Οὐρανὸν ἐνεφανίσθη ἐν φαινόμενον, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἄλλοτε προηγουμένως εἶχε παρατηρηθῆ. Οἱ δὲ ἐπιδιώξαντες φυσικῶς καθ' οἰονδήποτε τρόπον νὰ ἐξηγήσωσι τὰ περὶ τοῦ ἀστέρος τούτου ἀφήνουσιν ἡμῖν πάμπολλα πράγματα ἀνεξήγητα. Διότι τοῦ ἀστέρος τούτου καὶ ἡ λάμψις καὶ ὁ δρόμος καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ δύσις εἶναι ἅπαντα πρωτοφανῆ καὶ ὑπερθαύμαστα. Διὸ καὶ ἅπαντες σχεδὸν οἱ Πατέρες καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς παραδέξαντο τὸν ἀστέρα τοῦτον οὐχὶ ὡς φυσικόν, ἀλλὰ ὡς ὑπερφυσικόν, ξένον, ἀσυνήθη, ἀρτιφανῆ, παράδοξον τῶν Μάγων ξεναγὸν καὶ φωταγωγόν· μὴ ἓνα τῶν πολλῶν ἐξ οὐρανοῦ ἀστέρων, ἀλλὰ δύναμιν τινὰ θειοτέραν, εἰς ἄστρον μετασχηματισθεῖσαν καὶ τοῦ κοινῶς Δεσπότη τοῦ κηρύττουσαν τὴν γέννησιν, ἀπεκάλεσαν καὶ ἐγαρκακτήρισαν τὸν ἀστέρα τῶν Μάγων. Ὁ δὲ Ὀριγένης ἀπέδωκε τὸν ἀστέρα εἰς ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνταῦθα ἐμφανιζομένου, ὡς ἀστέρος καὶ ἐν τῇ Βαπτίσει τοῦ Ἰησοῦ «ἐν εἶδει περισσεωῶς».

Πότε δὲ ἐφάνη ἀνατείλας, ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὁ ἀστήρ οὗτος καὶ πότε ἐφθασαν εἰς Βηθλεὲμ οἱ ὑπ'

αὐτοῦ ὀδηγοῦμενοι Μάγοι, καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι πολὺπλοκον καὶ δυσεξήγητον.

Μεταξὺ τῶν κατὰ καιροὺς διατυπωθεισῶν ἐπ' αὐτοῦ γνωμῶν μεγίστη παρατηρεῖται ἀσυμφωνία, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν ἀοριστίαν, μεθ' ἧς ἀναφέρεται τὸ γεγονός, ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Ἱ. Ματθαίου. Καὶ οἱ μὲν Χρυσόστομος, Θεοφύλακτος καὶ Ἀθηνῶν Μελέτιος δι' ἰσχυρίζονται, ὅτι ὁ ἀστὴρ ἐφάνη τοῖς Μάγοις, πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ ὅτι οὗτοι εὗρον τὸν Χριστὸν νεογέννητον ἐν σπαργάνοις καὶ ἐν τῇ φάτνῃ τοῦ σπηλαίου. Σύμφωνοι δὲ τοῦτοι μᾶλλον φαίνονται καὶ Ἰουστίνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς, Ἀθανάσιος ὁ μέγας καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Ἄλλοι πάλιν ὅμως, ὡς ὁ Ἱ. Ἐπιφάνιος, ὁ Ἰερώνυμος, Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος καὶ Νικήτας ὁ Σερρών, στηριζόμενοι καὶ εἰς τὸ «Χρονικὸν Σύνταγμα» τοῦ Ἰπολλύτου, ὑποστηρίζουσι, ὅτι οἱ Μάγοι ἐφθασαν εἰς Ἱερουσαλήμ, μετὰ δύο περίπου ἔτη, καθ' ὅτι ὁ ἀστὴρ ἐφάνη αὐτοῖς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Χριστός. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως τῶν δευτέρων συνηγοροῦσιν ἰσχυρῶς τὰ ἐξῆς εὐλογία: «Ἄν οἱ Μάγοι προσεκύνησαν τὸν Χριστὸν, ἐν τῷ σπηλαίῳ, πρὸ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν τοῦ καθαρμοῦ τῆς Παναγίας Θεοτόκου Μαρίας, πῶς τότε ὁ μνήστωρ Ἰωσήφ καὶ ἡ Παρθένος ἐτόλμησαν τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν νὰ προσφέρωσι τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν Ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων, κατὰ τὸ ἔθος, ἀφοῦ ὁ Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν ἀναχωρησάντων Μάγων, ἐξέδωκε τὸ διάταγμα καὶ ἀποστείλας διέταξε νὰ σφαγῶσιν ὅλα τὰ παῖδια, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω; Καὶ πῶς, ἀφοῦ συνεκλονεῖτο πᾶσα ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ ὁ Ἡρώδης ἐταράττετο καὶ ἐλύσσα ζητῶν τὸ παιδίον «θανατώσαι αὐτό», πῶς προσήχθη τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν εἰς τὸν ναὸν τὸ παιδίον Ἰησοῦς; Ἄν δὲ πάλιν ὑποθέσωμεν, ὅτι, μετὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν, ἦλθον οἱ Μάγοι, τότε πῶς εὗρον τὸ παιδίον εἰς Βηθλεέμ, ἀφοῦ ρητῶς ὁ Ἱ. Ματθαῖος ἀφηγεῖται ὅτι «ὡς ἐτέλεσαν οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὴν Πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ;» Τότε ἔπρεπε νὰ ὀδηγηθῶσι ὑπὸ τοῦ ἀστέρος οὐχὶ εἰς τὴν ρητῶς ἀναφερομένη Βηθλεέμ, ἀλλὰ εἰς τὴν Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας.

IV. Πᾶσαι αἱ δυσκολίαι αὗται αἴρονται, ἂν δεχθῶμεν τὴν μέσην γνώμη πλείστων ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων ἐρμηνευτῶν, ὅτι ὁ μὲν ἀστὴρ ἐφάνη τοῖς Μάγοις, ἐν Ἀνατολῇ, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Θείου παιδίου, καὶ ὅτι οἱ Μάγοι ἐφθασαν, μετὰ τὸ πρῶτον ἔτος καὶ ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, εἰς Βηθλεέμ, ὅπου καὶ προσεκύνησαν Αὐτόν. Ἡ ἀποψις αὕτη ὑποστηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελικοῦ κειμένου, ὅταν προσεκτικώτερον παρατηρήσῃ τις αὐτό, τὸ ὅποιον ἀναφέρει ὅτι τὸ πρόσταγμα τῆς σφαγῆς τῶν νηπίων τοῦ Ἡρώδου ὠρίζεν «ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω» καὶ τοῦτο διέταξεν ὁ Ἡρώδης, ἐξ ὅσων ἐξηκριβώσεν, ἐκ τῆς λεπτομεροῦς ἐξετάσεως τῶν Μάγων, περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀστέρος.

Ἐκ τῆς ἀκριβολογίας ταύτης τοῦ Ἡρώδου, νὰ θανατωθῶσιν ἅπαντα τὰ «ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω

βρέφη», ἐξάγεται ὅτι καὶ οἱ Μάγοι καὶ ὁ Ἡρώδης τοσοῦτον ὑπελόγιζον τὸν παρελθόντα χρόνον, ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀστέρος μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν Μάγων εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐπειτα οἱ Μάγοι φθάσαντες εἰς Βηθλεέμ εὗρον τὸ παιδίον οὐχὶ ἐν τῇ φάτνῃ κείμενον, οὐχὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἀλλὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ. «Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς Μητρὸς αὐτοῦ» (Ματθ. 2, 8). Συμβιβάζεται δὲ τοῦτο θαυμάσια, ὡς ἐξῆς: Ἀφοῦ ἐγεννήθη τὸ παιδίον ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐν Βηθλεέμ, ὅπου προσεκύνησαν αὐτῷ οἱ ποιμένες (Λουκ. 2, 12) καὶ περιετμήθη τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, τὴν δὲ τεσσαρακοστὴν προσηνήχθη εἰς τὸν Ναὸν, ἐνθα ἔλαβε χάριον ἢ θαυμαστὴ ἐκείνη Ὑπαπαντὴ Αὐτοῦ, ἐκ μέρους τοῦ Προφήτου Συμεὼν καὶ τῆς Προφήτιδος Ἄννης. Ἀφοῦ ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν Νόμον Κυρίου, μετέβησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ. Πλὴν ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἱ. Λουκᾶς (Λουκ. 2, 41), κατ' ἔτος οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ μετέβαινον εἰς Ἱερουσαλήν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα. Ἐπισκεπτόμενοι κατ' ἔτος, τὰ Ἱεροσόλυμα ἤρχοντο, κατ' ἔτος, φαίνεται ἀπαραιτήτως, καὶ εἰς Βηθλεέμ, μετὰ τῆς ὁποίας τοὺς συνδέει τὸ τελεσιουργηθῆν ἐν τῷ σπηλαίῳ αὐτῆς Μυστήριον. Κατὰ μίαν τοιαύτην ἔρευναν εἰς Βηθλεέμ, εὗρον φαίνεται οἱ Μάγοι τὸν Ἰησοῦν ἄγοντα τὴν τρίτην ἄνοιξιν τοῦ ἐπιγείου Αὐτοῦ βίου καὶ προσεκύνησαν Αὐτὸν «ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν», ὅπου εὗρισκετο «μετὰ Μαρίας τῆς Μητρὸς Αὐτοῦ», τοῦ εὐλογημένου ἀστέρος καταβάντος, κατὰ τὸν Θεῖον Χρυσόστομον, «κατ' αὐτῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου». Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Μάγων, ἐντολῇ τοῦ Ἀγγέλου «δι' ἄλλης ὁδοῦ», ἰδὼν ὁ Ἡρώδης, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπ' αὐτῶν, ἐξέδωκε τὸ διάταγμα τῆς σφαγῆς τῶν ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω νηπίων, ἐνῶ τὴν ἰδίαν νύκτα, ὁ Κύριος, μετὰ τῆς Παναγίας Μητρὸς Του, διεσώζοντο, ὑπὸ τοῦ μακαρίου μνήστορος Ἰωσήφ, ἀγγελικῇ καὶ πάλιν προνοίᾳ, εἰς Αἴγυπτον. Ἡμεῖς δὲ τὸν Βρεφοκτόνον Ἡρώδη, ὡς ληρώδη ἀφέντες, δράμωμεν μετὰ τοῦ ἀστέρος, δωροφορῶμεν μετὰ τῶν εὐλογημένων Μάγων, καὶ προσαγάγωμεν τῷ σαρκωθέντι Θεῷ, ὡς χρυσὸν μὲν τὴν Πίστιν, ὡς λίβανον τὴν Ἐλπίδα, καὶ ὡς σμύρναν τὴν Ἀγάπην, καὶ προσκυνήσαντες μετ' αὐτῶν καὶ τῶν Ποιμένων, ἀναμέλψωμεν Αὐτῷ τῶν Ἀγγέλων τὴν ὕμνωδιαν.

«Δόξα ἐξ Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις - εὐδοκίας».

Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
Διῦνης Ὁρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας Γ.Ε.Α.

«Τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἔθνῶν ὁ οὐρανὸς σοὶ προσεκόμισε, τῷ κειμένῳ Νηπίῳ ἐν φάτνῃ, δι' Ἀστέρος τοὺς Μάγους καλέσας· οὐς καὶ κατέπληττεν οὐ σκῆπτρα καὶ θρόνοι, ἀλλ' ἐσχάτη πτωχεῖα· τί γὰρ εὐτελέστερον σπηλαίου; Τί δὲ ταπεινότερον σπαργάνων, οἷς διέλαμψεν ὁ τῆς Θεότητός σου πλοῦτος; Κύριε δόξα σοι».

(Ἀπὸ τὴν Ὑμνολογίαν τῶν Χριστουγέννων).

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 35ΕΤΙΑΝ 1923-1957

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Κατὰ τὰ τελευταῖα 35 ἔτη τὴν ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐποίμῳ οἱ ἐξῆς ἀρχιεπίσκοποι:

1. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος 10-3-1923—22-10-1938
2. Χρυσάνθος Φιλιππίδης 12-12-1938—2-7-1941
3. Δαμασκηνὸς Παπανδρέου 2-7-1941—20-5-1949
4. Σπυρίδων Βλάχος 4-6-1949—21-3-1956
5. Δωρόθεος Γ' Κοτταρᾶς 29-3-1956—26-7-1957
6. Θεόκλητος Β' Πανχυγιωτόπουλος 7-8-1957—σήμερον.

Τὸ 35ετές τοῦτο διάστημα διαιροῦμεν εἰς δύο περιόδους, α' ἀπὸ τοῦ 1923-1938 (ἀρχιερατεία Χρυσόστομου Παπαδοπούλου) καὶ β' ἀπὸ τοῦ 1939-1957, ἐξετάζοντες ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ κύρια γεγονότα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν κίνησιν.

Τὴν ἐν τέλει παρατιθεμένην βιβλιογραφίαν προϋποθέτομεν καθ' ὅλην τὴν παρούσαν ἐπισκόπησιν, διὸ καὶ δὲν παραπέμπομεν εἰς τὰ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενα ἔργα, εἰ μὴ σπανίως. Ἐίχομεν κυρίως ὑπ' ὄψει τὰ μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου 1957 γεγονότα.

ΜΕΡΟΣ Α' (1923—1938).

ΤΜΗΜΑ Α'

Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (1923-1938)

Βιογραφία: Ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, τέκνον Πάχου ἱερέως, ἐγεννήθη τὴν 1 Ἰουλίου 1868 εἰς τὴν Μάδου τῆς Ἀν. Θράκης. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους τοῦ σπουδᾶς ἐφοίτησεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ τὴν Ἑθνεγωγικὴν Σχολὴν Σμύρνης, τὴν Θεολογικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν ἔλαβεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὰς Θεολογικὰς Ἀκαδημίας Κιέβου καὶ Πετρούπολεως. Ἐπιστρέψας ἐκ Ρωσίας διωρίσθη ἀρχικῶς καθηγητῆς καὶ μετὰ τετραετίαν (1899) διευθυντῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Σταυροῦ Ἱεροσολύμων, ἧτις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του εἶδεν ἡμέρας ἀκμῆς. Εἰς τὰς 28 Μαΐου 1900 ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ εἰς τὰς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρεσβύτερος—ἀρχιμανδρίτης. Τὸ 1909 ἀπομακρυνθεὶς τῶν Ἱεροσολύμων μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου ἐπὶ διετίαν ὑπηρέτησεν ὡς προϊστάμενος νῶν τῆς αὐτόθι ἐλληρικῆς κοινότητος ἀσχολούμενος καὶ μετὰ τὴν συγγραφὴν ἐκκλησιαστικοῖστορικῶν μελετῶν, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀρχίσει δημοσιεῶν ἤδη ἐν Ἱεροσολύμοις εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέν θεολογικὸν περιοδικὸν «Νέα Σιών». Τὸ 1910 τοῦ ἀνευμήθη ὁ τίτλος τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος τῆς Θεολογίας ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὸ 1911 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς Ριζαρείου Ἱερατικῆς Σχολῆς, τὴν ὅποιαν διετήρησεν καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐκλογὴν του ὡς τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας (1914) μέχρι τῆς εἰς μητροπολίτην τῶν Ἀθηνῶν ἀνάδειξίν του τῆ 8 Μαρτίου 1923¹. Τὸ 1926 ἐξελέγη μέλος τῆς τότε ἰδρυθείσης Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

1. Ἐξελέγη τῆ 8η καὶ ἐχειροτονήθη τῆ 10-3-1923. Περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ λεπτομερῶς βλ. Βασίλειου Ἀτέση, μητροπ. πρ. Δήμου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικῆ Ἱστορία, Τόμος Β', Ἀθῆναι 1953.

Διὰ τῆς ἀνόδου τοῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκει τὴν ὁδὸν τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀνασυγκροτήσεως. Ἡ ἀρχιερατεία αὐτοῦ διαρκέσασα ἐπὶ μίαν 16ετίαν ἀποτελεῖ περίοδον γονίμου καὶ καρποφόρου ἐργασίας τόσον εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα ὅσον καὶ εἰς τὸν ὀργανωτικόν.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν τοῦ νέου μητροπολίτου διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1923² ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν ὀνομάσθη ἀρχιεπίσκοπος καὶ προσηγορεύθη «μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος»³.

α'. Σχέσεις πρὸς τὴν Πολιτείαν⁴.

Διὰ τοῦ ἀναφερθέντος νέου Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (31-12-1923), ἔργου τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, καθηργήθη ἡ διοικουσα Ἱ. Σύνοδος ἀντικατασταθεῖσα διὰ τῆς περιοδικῆς συνόδου πάντων τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας (Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας), ἐπεδιώχθη ἡ ἀποκέντρωσις τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, περιορίσθη ἡ δικαιοδοσία τοῦ Βασιλικῆ Ἐπιτρόπου καὶ εἰσῆχθησαν ἀριεταί μεταβολαὶ ἐπὶ τὸ κανονικώτερον. Οὕτως ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων ἀπεδόθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἰδρύθησαν ἐν ταῖς κυριωτέραις πρωτευούσαις τῶν ἐπαρχιῶν πρωτοβάθμια καὶ δευτεροβάθμια ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια καὶ γενικῶς ἐπεζητήθη νὰ δοθῇ εὐκαιρία πρὸς μελέτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων τῆς ὑπαίθρου⁵. Ἡ ἰσχὺς ὅμως τοῦ νόμου τούτου, τοῦ ὁποίου τὸ κύριον μειονέκτημα ἦτο ὅτι τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας μὴ συνεδριάζουσιν ἐξεπροσώπει μόνος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρόν, διότι μετ' ὀλίγον ἡ δικτατορία τοῦ στρατηγοῦ Θεοδώρου Παγκάλου ἐξέδωκε τὸ Ν.Α. τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1925 (Φ.Ε.Κ. 270), διὰ τοῦ ὁποίου ἐπαναφέροντο οὐσιαστικῶς αἱ διατάξεις τῶν νόμων τοῦ 1833 καὶ τοῦ 1852 (Νόμοι Σ' καὶ ΣΑ'), διατηρηθεισῶν ὀρισμένων μόνον ἐκ τῶν τροποποιήσεων τοῦ νόμου τοῦ 1923. Ἐν συνεχείᾳ ἐδημοσιεύθη νέος Καταστατικὸς Χάρτης (Ν. 5187 τῆς 20 Ἰουλίου 1931) τροποποιηθεὶς διὰ τοῦ Ν. 5438 τῆς 29 Ἀπριλίου 1932 καὶ κωδικοποιηθεὶς διὰ τοῦ διατάγματος

2. Φ. Ε. Κ. 387. Ὅπου δὲν σημειοῦται ἄλλως ἐννοεῖται Τεῦχος Α'.

3. Βλ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ὁ τίτλος τοῦ ἀρχιεπισκόπου, 1923.

4. Ἡ παρούσα παράγραφος καίτοι ἀναφερομένη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς καθόλου Ἑλλάδος ἐκρίθη σκόπιμον νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὴν παρούσαν ἐπισκόπησιν λόγῳ τοῦ στενοῦ συνδέσμου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἐκείνην, συνδέσμου ἐκφαινομένου καὶ ἐκ τῆς ιδιότητος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τοῦ τίτλου αὐτοῦ.

5. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἱεροὶ Κανόνες 1949², σ. 491-2.

τῆς 5/17 Αὐγούστου 1932. Καί πάλιν ἡμῶς ἐδημοσιεύθησαν μέχρι τοῦ 1938 ἀριεταί τροποποιήσεις, κατάλογον τῶν ὁποίων βλέπε ἐν Ἀμ. Ἀλιβιζάτου μν. ἔ., σ. 537-8.

Τὸ 1927 ψηφισθέντος τοῦ νέου συντάγματος ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀπηλείφθη τούτου ἡ ἐπικεφαλὴς «Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἀγ. Τριάδος» καὶ τὰ δύο πρῶτα ἄρθρα τοῦ συντάγματος τοῦ 1911 συνεχωνεύθησαν εἰς ἓν προστεθείσης τῆς φιλευθέρου πνεύματος διατάξεως, ὅτι «ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκ. συνειδήσεως εἶναι ἀπαραβίαστος».

Τὸ 1928 ἐγένετο ἡ διοικητικὴ ἀφομοίωσις τῶν μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν, ἦτοι τῶν διὰ τῶν πολέμων 1912-1913 καὶ 1914-1919 ἀπελευθερωθεισῶν ἐπαρχιῶν, πρὸς τὰς μητροπόλεις τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος (Ν. 3615 τῆς 10 Ἰουλίου 1928, Φ.Ε.Κ. 123) κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ἐκδόσεως τοῦ σχετικοῦ συνοδικοῦ τόμου.

Ἐν συνεχείᾳ δημοσιεύονται δύο βασικοὶ νόμοι διὰ τὰ οἰκονομικὰ καὶ τὴν περιουσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ν. 4684/1930 περὶ Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας (ΟΔΕΠ), δι' οὗ ἀντικατεστάθη τὸ μέχρι τότε Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, ὅστις ὑποστάς πλείστας ὄσας τροποποιήσεις ἐκωδικοποιήθη διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 14 Σεπτεμβρίου 1931 «Περὶ κωδικοποιήσεως τῶν περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ περὶ συγχωνεύσεως τῶν μικρῶν μονῶν ἰσχυρῶν διατάξεων» καὶ ὁ Ν. 5439/1932 «Περὶ Ἑνοριακῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων καὶ Ταμεῖου Ἀποδοχῶν καὶ Ἀσφαλίσεως τοῦ Κλήρου Ἑλλάδος (ΤΑΚΕ) κωδικοποιηθεὶς ἀργότερον διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Μαΐου/2 Σεπτεμβρίου 1932 Διατάγματος «Περὶ κωδικοποιήσεως τῶν περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων καὶ Τ.Α.Κ.Ε. ἰσχυρῶν διατάξεων» (Φ.Ε.Κ. 297).

Ἄλλοι βασικοὶ νόμοι ψηφισθέντες κατὰ τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ Χρυσοστόμου εἶναι ὁ Ν. 5383/1932 περὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ὁ Νόμος 5439/1932 περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων, ὁ Ν. περὶ ἱεροκηρύκων, ὁ α' νόμος περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας (41/1936). Ἐνταῦθα δεόν νὰ μνημονευθῇ ὅτι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα 1924-1932 ἐγένετο καταπάτησις διαφόρων τμημάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων καὶ δι' ἄλλους σκοποῦς.

β'. Τὸ Παλαιοημερολογιτικόν.

Τὴν γαλήνην καὶ ἡρεμίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐτάραξεν ἡ κατὰ τὸ 1924 ἐπιχειρηθεῖσα εἰσαγωγή τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου. Καίτοι δὲ ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεδέξατο κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ συνελθόντος ἐν Κωνσταντινουπόλει πανορθόδοξου συνεδρίου τὸ διωρθωμένον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ θίξη τὸ ἑορτολόγιον καὶ τὸ πασχάλιον⁶ καὶ παρ' ὅλον ὅτι τὴν

6. Χρυσ. Παπαδοπούλου, Ἡ διόρθωσις τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς «Ἐκκλησίας» Ἀθῆναι 1933. Βασιλείου Ἀτέση, μητρ. πρῶην Λήμνου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικῆ Ἱστορία. Τόμος Β', Ἀθῆναι 1953.

εἰσαγωγὴν τοῦ νέου ἡμερολογίου ἐπεκρότησαν καὶ ἄλλαι Ἐκκλησίαι πρωτοστατούντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οὐχ ἴστων ὅμως μερὶς ζηλωτῶν τῆς πίστεως δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὴν μεταβολὴν ταύτην καὶ κατηγοροῦσα τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰσαχθεῖσαν καινοτομίαν ἀπεχωρίσθη τῆς κανονικῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν παράταξιν ταύτην τῶν παλαιοημερολογιτῶν προσεχώρησαν πάντα τὰ ὁπωσδήποτε δυσηρεστημένα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν στοιχεῖα ὡς καὶ ἱερομόναχοι τινὲς ἐξ Ἀγ. Ὁρους. Ὁ σάλος ὁ δημιουργηθεὶς ὑπὸ τῶν παλαιοημερολογιτῶν ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ προκληθῶν διάφορα ἐπεισόδια. Οὕτως ἠπαδοί τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου τραυματίσαντες αὐτὸν εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Κωνσταντίνου ἐν Πειραιεὶ τὸ 1927.

Τὸ ὅλον ζήτημα ἦτο βεβαίως δυσάρεστον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ 1935 ὅμως ἔλαβε τροπὴν λείαν ἐπικίνδυνον διὰ τῆς προσχωρήσεως εἰς τὸν παλαιοημερολογισμὸν 2 τῶν ἐνεργεῖα μητροπολιτῶν (Δημητριάδος Γερμανοῦ καὶ Ζακύνθου Χρυσοστόμου) καὶ ἐνὸς πρῶην τοιοῦτου (πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου). Ἡ οὕτω πραξιοσηματικῶς δημιουργηθεῖσα ἡγεσία τῶν παλαιοημερολογιτῶν ἠθέλησε διὰ χειροτονίας νέων ἱεραρχῶν νὰ ὑποκαταστήσῃ τὴν νόμιμον Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, κηρύξασα ταύτην σχισματικὴν. Πρὸς τοῦτο ἐχειροτονήθησαν 4 νέοι ἀρχιερεῖς ἦτοι ὁ Γερμανὸς Βαρυκόπουλος ὡς ἐπίσκοπος Κυκλάδων, ὁ Χριστοφόρος Χατζῆς ὡς ἐπίσκοπος Μεγαρίδος, ὁ Ματθαῖος Καρπαθάκης ὡς ἐπίσκοπος Βρεσθῆνης καὶ ὁ Πολυκάρπος Λιώσης ὡς ἐπίσκοπος Διαυλείας. Ἐσχηματίσθη λιουσοτροπῶς 7μελὴς Σύνοδος, ἣτις ἀνέλαβε τὴν διαποιμᾶσιν τῶν παλαιοημερολογιτῶν.

Ἡ ἀντίδρασις τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξεν ἀμεσος καὶ δραστικὴ. Διὰ τῆς ἀπὸ 14 Ἰουνίου 1935 ἀποφάσεως τοῦ πρωτοβαθμίου δι' ἀρχιερεῖς δικαστηρίου καθηρέθησαν οἱ ἐπανάστατήσαντες⁷, ἐνῶ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ὁ Ζακύνθου Χρυσόστομος ἐπανάηρο μετανοῶν εἰς τὴν διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν⁸. Ὁμοίως καθηρέθησαν οἱ 4 χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι⁹ τῶν 2 ἐξ αὐτῶν, Χριστοφόρου Χατζῆ καὶ Πολυκάρπου Λιώση, κατ' ἔφεσιν διατηρηθέντων εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου¹⁰. Ἀργότερον ὅμως οὗτοι καὶ πάλιν προσεχώρησαν εἰς τὸν παλαιοημερολογισμὸν¹¹ διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν νόμιμον Ἐκκλησίαν μόνον ἐπὶ τοῦ Ἀθηνῶν Σπυρίδωνος (12-3-1953), ἀναγνωρισθείσης τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτῶν, ἅτε τῆς χειροτονίας των γενομένης ὑπὸ ἀρχιερέων μὴ καθηρημένων. Οὕτω τὸ κίνημα τῶν παλαιοημερολογιτῶν δὲν ἔλαβε δια-

7. Ἀνθίμου μητρ. Μαρωναίας, Συνταγματικὴ, κανονικὴ καὶ νόμιμος ἡ ἀπόφασις τοῦ πρωτοβαθμίου συνοδικοῦ περὶ τῶν τριῶν καθαιρεθέντων ἀρχιερέων («Ἐκκλησία» ΙΓ' 1935, σ. 245. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας προσφυγῆς τῶν καταδικασθέντων ἀρχιερέων. αὐτ. σ. 337. Ἰεζεκιήλ μητρ. Θεσσαλιώτιδος, Ἡ καθάρσις τῶν ἀρχιερέων αὐτ. σ. 262, πρβλ. καὶ σ. 188.

8. «Ἐκκλησία» ΙΓ' 1935, σ. 225 καὶ 238-9.

9. «Ἐκκλησία» ΙΓ' 1935, σ. 193-6 καὶ 213-216.

10. Ἐ. ἔ. σ. 227-9.

στάσεις και περιωρίσθη ἐντὸς ὠρισμένου κύκλου, τὸν ὁποῖον και προηγουμένως κατεῖχεν. Παρέμεινε δὲ ὑπὸ τὴν μορφὴν ταύτην μέχρι τοῦ 1948, ὅποτε και πάλιν ἤρχισε νὰ δημιουργῆ ἀναταραχὴν τινά, περὶ ἧς βλέπε κατωτέρω εἰς ἀρχιερατεῖαν Δαμασκηνοῦ¹².

Ἐν τῷ μεταξύ σφοδραὶ διαίρεσεις και ἔριδες ἀνεφύησαν μεταξύ τῶν παλαιοημερολογιτῶν. Οὕτω οἱ περὶ τὸν Ματθαῖον Καρπαθάκη ἀπετέλεσαν ἰδιαιτέραν μερίδα κέντρον ἔχοντες τὴν ἐν Κερατέα μονὴν τῆς Παναγίας τῆς Πευκοβουνογιατρίσεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡγουμένευσεν ἡ κατόπιν περιβόητος καταστάσα Μαριαμ Σουλακίδου. Οὗτος μόνος προέβη εἰς τὴν χειροτονίαν ἀρχιερέων δημιουργήσας περὶ ἑαυτὸν ἱεραρχίαν, τῆς ὁποίας ἔθεωρεῖτο πρόεδρος. Ἐξ ἄλλου ὁ ποτὲ Δημητριάδος Γερμανὸς Μαυρομμάτης, διαφωνήσας πρὸς τὸν πρ. Φλωρίνης και τοὺς λοιποὺς ἡγέτας τῆς παλαιοημερολογιτικῆς κινήσεως και τεθεὶς εἰς τὸ περιθώριον, ἐζήτησε τὴν ἐπιείκειαν τῆς Ἐκκλησίας και ἐπεδιώχθη ἡ ἄρσις τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ, ἣτις και ἐπραγματοποιήθη τούτου ὅμως θανόντος, ἀποδοθεῖσάν εἰς τὸν νεκρὸν αὐτοῦ τῶν νομίμων τιμῶν (Μάιος 1944)¹³.

γ'. Ὅρια και μεταβολαί.

Ἡ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 20ης Νοεμβρίου 1833 «περὶ προσωρινῆς διαίρέσεως τῶν Ἐπισκοπῶν τοῦ Βασιλείου» ἰδρυθεῖσα ἐπισκοπὴ Ἀττικῆς περιλάμβανε τὰς ἐπαρχίας Ἀττικῆς και Μεγαρίδος πλὴν τῆς νήσου Σαλαμίνας και ἀπὸ τοῦ 1852 τὰς νήσους Αἴγινα, Σαλαμίνα, Ἀγκίστριον μέχρι τοῦ 1936, ὅποτε διὰ τοῦ Α.Ν. 136 ἰδρύθη ἡ Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς και Μεγαρίδος περιλαβοῦσα ὁλόκληρον τὴν ἑκτασιν τῶν ἐν λόγῳ ἐπαρχιῶν πλὴν τῶν πόλεων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς και Περιχώρων, ἅτινα ἐφεξῆς ἀποτελοῦν τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐνῶ ἡ νήσος Αἴγινα ὑπὸχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ὑδρας, Σπετσῶν και Ἐρμιονίδος¹⁴.

11. Ἐ. ἀ. σ. 351, 354-6. Ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων τοῦ 1935 βλ. και ἐν *Echos d' Orient* 35 (1936), 357-360.

12. Βιβλιογρ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων βλέπε και Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἡμερολογιτικῶν κατηγοριῶν ἔλεγχος 1937. Ἡμερολογιακὰ, τεῦχος β' 1929. Τὸ ζήτημα τῶν παλαιοημερολογιτῶν, Ἐκ τῆς «Ἀναπλάσεως». Ἀναρσεις ἡμερολογιακῆς ἀναίρεσεως, Ἐκ τῆς «Ἐκκλησίας» ΙΒ' 1937. Π. Παναγιωτάκου—Σπ. Ἀλεξανδροπούλου, Ἡ θέσις τοῦ ἑλληνικοῦ παλαιοημερολογιακοῦ ζητήματος κατὰ τὸ ἴσχυον ἐν Ἑλλάδι δίκαιον. «Ἀρχεῖον Ἐκκλ. και Καν. Δικαίου» ΣΤ' 1951. Ἱ. Παναγοπούλου, Ἰουλιανὸν—Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον και οἱ παλαιοημερολογίται ἐν τῇ αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1949. Πρβλ. και τὴν παρατιθεμένην ἐν Ἀ.ν. Χριστοφιλοπούλου, Ἑλλ. Ἐκκλ. Δίκαιον, Τεῦχος Β', Ἀθήναι 1954, σ. 23.

13. Πρβλ. Ν. Μπούσουλα, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερα, Ἀθήναι 1948, ὅπου ἐφαλαμένως σημειοῦται ὅτι τούτου ἐγένετο πρὸ τοῦ θανάτου του.

14. Βασιλείου Ἀτέση, μητροπολίτου πρ. Αἰθίου, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Ἀναμορφώσεως» ἐτῶν 1955, 1956, 1957. Ἀθήναι 1957.

δ'. Διοικητικά.

Ἐπὶ τῆς ἀρχιεπισκοπείας τοῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου βοηθοὶ ἐπίσκοποι ἐχημάτισαν οἱ κάτωθι: Ταλαντίου Ἱερόθεος Μπόκολας (1919-1924), μετέπειτα μητροπολίτης Ἀργολίδος († 1942), Σταυρουπόλεως Θεόκλητος Παναγιωτόπουλος (1924-1931), νῦν ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, Βρεσθένης Ἀνθιμος Τσάτσος (1924-1931), κατόπιν μητροπολίτης Θήρας και εἴτα Τριφυλίας και Ὀλυμπίας († 1950), Χριστουπόλεως Ἰάκωβος Βαβανάτσος (1935-1946), νῦν μητροπολίτης Ἀττικῆς, Βρεσθένης Γερμανὸς Χατζηανέστης (1936-1945), κατόπιν μητροπολίτης Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως († 1956), Ταλαντίου Παντελεήμων Παπαγεωργίου (1936-1941), νῦν μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

Πρωτοσύγκελλοι διετέλεσαν οἱ ἐξῆς: α) Ἀρχιμ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης, (1924-1927) κατόπιν μητροπολίτης Κορινθίας και ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς († 1958) β) Σταυρουπόλεως Θεόκλητος Παναγιωτόπουλος (1927-1931), νῦν ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν. γ) Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Βαβανάτσος (1931-1936), νῦν μητροπολίτης Ἀττικῆς. Τὸ 1932 ἐχειροθετήθη εἰς μ. ἀρχιμανδρίτην και τὸ 1935 ἐχειροτονήθη ὡς βοηθὸς ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως. δ) Ταλαντίου Παντελεήμων Παπαγεωργίου (1935-1936), νῦν μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

ε'. Θάνατος τοῦ Χρυσόστομου.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος διευθύνας τὴν ὁλόκληρην τῆς Ἐκκλησίας του ἐπὶ 16 περίπου ἔτη ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 70 ἐτῶν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῇ 22-10-1938 καταλιπὼν μέγα κενόν. Οὗτος ἐτίμησεν ὄχι μόνον τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ και τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν γενικώτερον, διότι πρὸς τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ δράσει ἀπεδείχθη και συγγραφεὺς πολυγραφώτατος και ἐμβριθῆς τῆς Ἐκκλησίας ἱστοριογράφος συγγράψας ἄνω τῶν 400 ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν και βιβλιοκρισιῶν ἀναφερομένων εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς κλάδους τῆς Θεολογίας, κυρίως ὅμως εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν και τὸν ἱστορικὸν καθόλου τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης κλάδον¹⁵.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

15. Κατάλογον τῶν μέχρι τοῦ 1930 ἐργασιῶν αὐτοῦ βλέπε ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Γρηγ. Παπαμιχαὴλ ἐκδοθεῖσι «Ἐναϊσμοῖς» ἐπὶ τῇ 35ετηρίδι τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως αὐτοῦ. (Ἀθήναι 1931, σ. 3-23). Πλεονα δὲ γενικῶς περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἔργου και τῆς προσωπικότητος τοῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου ἐν «Ἐκκλησίᾳ» ΙΣΤ' 1938, 345-360 (ἀρ. φ. 43-44) και ἐν «Θεολογίᾳ» ΙΣΤ' 1938, 347-409 και ΙΖ' 1939, 257-272 και ἀνάτυπον εἰς ἴδιον τεῦχος. Πρβλ. και Γερασ. Κοινιδάρη, Χρυσόστομος Παπαδόπουλος κλπ., «Ἐκκλησία» ΚΕ' 1958, 340-341.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἀνοδική πορεία.

Ἡ ἔναρξις τῆς — εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἐκκλησίας» — δημοσιεύσεως τῆς μελέτης τοῦ θεολόγου κ. Ἰωάννου Κωνσταντινίδου περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηρῶν κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας ἀσφαλῶς θὰ τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς ἐκ μέρους τῶν εὐλοκρινῶς ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν πρόοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὅσον καὶ ἂν τις διαφωνῇ τυχὸν ἐπὶ δευτερευόντων σημείων τῆς μελέτης ταύτης, δὲν εἶναι δυνατόν ἢ νὰ συμφωνήσῃ ἐπὶ τῶν κυρίων σημείων αὐτῆς, ἅτινα διακρίνονται διὰ τὴν ἐπιμελῆ καὶ ἀντικειμενικὴν παράθεσιν τοῦ σχετικοῦ ὕλικου.

Τὸ γενικὸν συμπέρασμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὡδήγηε ἡ μελέτη αὕτη, εἶναι, ὅτι, ὅπως συγχάκις ἐγράψαμεν, γενικῶς ἀνιοῦσα εἶναι ἡ πνευματικὴ στάθμη τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὅτι αὕτη, κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας, παρὰ τὰς περὶ τοῦ ἀντιθέτου διαβεβαιώσεις τῶν ἐπικριτῶν τῆς, ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἀνοδικὴν πορείαν ἐφ' ὅλων τῶν τομέων τῆς πνευματικῆς τῆς δραστηριότητος. Τὰ τυχὸν σκιερὰ σημεῖα τῆς ζωῆς τῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπισκιάσῃ τὰς φωτεινάς τῆς ἐκδηλώσεις, αἵτινες εἶναι πλείους καὶ συνεχεῖς καὶ προμηρῶν πλουσίαν πνευματικὴν ἄνθησιν ἐν τῷ προσεχεῖ μέλλοντι.

Ἀξιόλογοι πνευματικαὶ δυνάμεις.

Τὸ γεγονός, ὅτι μέχρι τοῦδε εἰς τὰς 11 σειρὰς τοῦ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἰδρυθέντος καὶ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας διοργανωθέντος Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Πεντέλης ἔχουν φοιτήσῃ 338 ἐφημέριοι ἐκ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐπικρατείας, δέον νὰ χαιρετισθῇ ὡς ἀξιοσημειωτὸν τι ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρακολουθήσαντες τὴν ἐργασίαν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Φροντιστηρίου ἔσχον τὴν εὐχάριστον ἐγκαιρίαν νὰ διαπιστώσῃ, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἔνθεν μὲν ἐν θαλερὸν πνευματικὸν φυτώριον, ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ εὐλαβέστατοι πνευματικοὶ πατέρες ἀποκοτῶν σπονδαιότατα ἐφόδια, κατάλληλα διὰ τὴν πλέον καρποφόρον ἀσκήσιν τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματός των, ἐτέρωθεν δὲ τρανῆν ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ ἐφημεριακὸς μας κλήρος διαθέτει ἀξιολόγους πνευματικὰς δυνάμεις. Αὗται, καταλλήλως ἀναπτυσσόμεναι, ἀξιοποιούμεναι καὶ κατευθυνόμεναι, εἶναι δυνατόν νὰ παίξουν σημαντικώτατον ὄλον εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους μας διὰ τῆς ἀναπτύξεως γνησίας πνευματικῆς ζωῆς ἐν ταῖς διαφόροις ἐνορίαις.

Φροντιστήριον ὑποψηφίων Κατηχητῶν.

Νέα σημαντικὴ ἐκδήλωσις τῆς ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καταβαλλομένης προσπάθειας πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ προώθησιν τοῦ παρ' ἡμῶν κατη-

χητικοῦ ἔργου εἶναι καὶ ἡ ἴδρυσις Φροντιστηρίου ὑποψηφίων Κατηχητῶν. Εἰς αὐτὸ ἐνεγράφησαν ἤδη καὶ φοιτοῦν περίπου διακόσιοι ὑποψήφιοι Κατηχηταὶ καὶ Κατηχήτριαι, ἧτοι φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι Ἀνωτάτων Σχολῶν ἢ ἀπόφοιτοι Γυμνασίου, ἔχοντες ζῆλον ἱεραποστολικὸν καὶ συνιστώμενοι ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων ἢ ὑπὸ τῶν εὐλαβεστάτων ἐφημερίων, ὡς ἔχοντες τὰς πνευματικὰς προϋποθέσεις, ἵνα διακονήσῃ εἰς τὸν κατηχητικὸν τομέα τοῦ ἔργου τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, ἅτινα θὰ διαρκέσουν μέχρι τέλους τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, ὡς καὶ αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις, αἵτινες θὰ γίνωνν προσεχῶς, ἐγγυῶνται, ὅτι οἱ φοιτῶντες εἰς τὸ Φροντιστήριον θὰ ἀποκτήσῃ οὐ μόνον τὰς ἀναγκαίαις γνώσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ κατάλληλον φρόνημα εἰς τρόπον, ὥστε ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους αἱ τάξεις τῶν Κατηχητῶν νὰ πικνωθῶν διὰ νέων στελεχῶν, καταλλήλως προητοιμασμένων πρὸς ἀρίστην ἀσκήσιν τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματός των. Οὕτως ἢ πρὸς ἀναγέννησιν τῆς κατηχητικῆς διακονίας προσπάθεια θὰ ἔχη κάμει ἐν ἀκόμῃ σημαντικὸν βῆμα.

Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος (†).

Ἡ «Ἐκκλησία» μὲ ἰδιαιτέραν θλίψιν ἀναγγέλλει εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Πρωτοπρεσβυτέρου Ἐμμανουὴλ Μυτιληναίου, ὅστις ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ὠπῆρξεν ἀρχισυντάκτης αὐτῆς καὶ τοῦ «Ἐφημερίου», τοῦ ὁποῖου ὠπῆρξεν ὁ κύριος ἐμφυχωτῆς κατὰ τὰ πρῶτα βήματά του.

Ὁ πατήρ Ἐμμανουὴλ ἦτο παράδειγμα κληρικοῦ, συνδυάζοντος ἀκαταπόνητον ἐργατικότητα, ἐκκλησιαστικὸν πνεῦμα, ἐδρότητα πνευματικῶν ὀριζόντων καὶ σπάνια πνευματικὰ προσόντα καὶ χαρίσματα. Οὗτος διεκρίνετο διὰ τὴν εὐγλωττίαν του, διὰ τὴν περὶ τὸ γράφειν καταπληκτικὴν εὐχέρειαν καὶ τὸ δημοσιογραφικὸν του τάλαντον, διὰ τὸ ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὸν του φρόνημα, διὰ τὸν πλοῦτον τῶν λειτουργικῶν του γνώσεων καὶ διὰ τὴν ἐνδελεχῆ μελέτην τοῦ καθ' ὅλον ἐνοριακοῦ προβλήματος καὶ τὰς πεφωτισμένας ἀντιλήψεις περὶ τῆς οργανώσεως τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς.

Ἀληθῶς ὁ θάνατος τοῦ ἀειμνήστου πρωτοπρεσβυτέρου δημιουργεῖ ἐν σημαντικὸν κενὸν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου! Ἄς εὐχηθῶμεν, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἀναπάσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ἀναδείξῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του ἐκλεκτοὺς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως κληρικούς, ἔχοντας τὰ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματα καὶ προσόντα, ὡς καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα τοῦ Πατρὸς Ἐμμανουὴλ Μυτιληναίου.

Μνημειώδης ἔκδοσις.

Ὁρθότατα αἱ σχετικαὶ βιβλιοκρισίαι τῶν ἐφη-

μερίδων και τῶν περιοδικῶν τονίζουν, ὅτι ὀφείλονται θερμαὶ εὐχαριστίαι καὶ εὐλικρινῆ συγχαρητήρια εἰς τὸν Ἐκδοτικὸν Οἶκον «Ἀστὴρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοσιν τοῦ ὀγκώδους καὶ διτόμου ἔργου τοῦ ἐκλεκτοῦ λογοτέχρου καὶ ἀγιογράφου καὶ συνεργάτου τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Φωτίου Κόντογλου, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τίτλον «Ἐκφράσις τῆς Ὁρθοδόξου Εἰκονογραφίας».

Ἡ μνημειώδης, πολυτελής καὶ δίχρωμος ἐκδοσις τοῦ ἔργου τούτου ἀποτελεῖ πραγματικὸν ἄθλον καὶ μίαν μεγίστης σημασίας προσφοράν, ἣτις ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς βιβλιογραφίας τῆς λειτουργικῆς μας τέχνης. «Στὶς 540 σελίδες καὶ στὰ 500 σχέδια τοῦ Α' τόμου, ἔχει τὴν ἐντύπωσιν κανεῖς, πὼς παρακολουθεῖ τὸν ἐμπειρότατο καὶ εὐσεβῆ ἀγιογράφο νὰ ἱστορίῃ μὲ τὸν ταπεινὸ πνευματοκίνητο χροσστήρα του μιά μεγαλόπρεπη ἐκκλησία. Τὸν βλέπεις νὰ ἐτοιμάζῃ τὸ σχέδιον, τοὺς «προπλασμοὺς», τὰ χρώματα, τὸ σανίδι ἢ τὸν τοῖχο, τὸν ἀσβέστη γιὰ τὶς τοιχογραφίες καὶ ν' ἀποτυπώσῃ τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἁγίων, ὅπως μᾶς τοὺς παρέδωκεν ἡ Παράδοσις... Ὑστερα παρακολουθεῖς τὸ δάσκαλο μὲ τοὺς μαθητὰς του ν' ἀλλάζουσιν θέση στὶς σκαλωσιὲς μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ καταστολίζουσιν μὲ ἀγιογραφίες ὅλη τὴν ἐπιφάνειά της, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς εἰκονογραφικοὺς τύπους τοῦ Χριστοῦ καὶ φθάνοντας ὡς τὸν τελευταῖον ὄσιο ἢ νεομάρτυρα τῆς Ἐκκλησίας μας. Κι' ὅλα αὐτὰ μὲ ἀπλῆς καὶ σαφεῖς ὁδηγίες καὶ μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες καὶ τὰ καθέκαστα τῆς τέχνης τοῦ Ἀγιογράφου καὶ ἀκόμη, μὲ μιά σπάνια ἀγιογραφικὴ καὶ παραδοσιακὴ τεκμηρίωσι...».

Ὁ Β' τόμος ἔπειτα κατορθώνει τὴν «θεωρίαν» τοῦ Α' τόμου νὰ τὴν ἀπτοποίησιν εἰς τὰς πνευματικὰς αἰσθήσεις μας μὲ τὴν «πραξίν» τῶν 520 σελίδων του, ἐν ταῖς ὁποῖαις μὲ ἐξαιρετικὸν καλλιτεχνικὸν ἐκτύπωσιν προσφέρονται 250 ὄλοσέλιδοι, μονόχρωμοι καὶ πολύχρωμοι πίνακες ἀπὸ τὰς ἐκλεκτὰς βυζαντινὰς εἰκόνας. Εἰς τὸ τέλος δὲ καὶ τῶν δύο τόμων τῆς «Ἐκφράσεως» ἔχουν τεθῆ λεπτομερῆ καὶ συστηματικὰ Εἰδρετήρια, τὰ ὁποῖα εὐκολύνουν τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἔργου, ὅπερ εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ διατεθῆ εἰς ὅσον τὸ δυνατόν εὐρύτερους κύκλους.

«Τῆ πτωχείᾳ τὰ πλούσια».

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ παρατηρηθῆ, ὅτι τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει μνημονεύομενον ἔργον δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐν τεχνικῶν ἐγχειρίδιον, ἀλλ' εἶναι ἔργον παλλόμενον ἀπὸ ἀνωτέραν πνοήν. «Ὁ συγγραφεὺς ἠθέλησε νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὸ βαθὺ καὶ μυστικὸν πνεῦμα τοῦ Βυζαντίου, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς τέχνης του ἠνεμόχλευσε τὰ μύχια τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμε χωρὶς μεγαλορρημοσύνας κενὰ καὶ ἐμφάδα, ἀλλὰ μὲ ἀπλᾶς καὶ ταπεινὰς διατυπώσεις» καὶ μὲ πολλὰς (ἐγχρώμους καὶ μὴ) εἰκόνας... Μὲ αὐτὰς κατὰ τὴν ἀνάγκην τὸ ὑπερέχον τῆς Ἀνατολικῆς εἰκονογραφίας, ἡ ἀπότης αὐτῆς ἢ κορυφομένη ὄπισω ἀπὸ τὴν φαινομένην ἀφελότητα, τὸ ἅγιον κάλλος τῆς, τὸ βάθος τῆς μυστικῆς ὁρά-

σεως τῆς, ὃ ἐν πτωχείᾳ ἀρίφνητος πλοῦτος αὐτῆς».

Τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ κ. Κόντογλου μᾶς βοηθεῖ νὰ συνειδητοποιήσωμεν, ὅτι ἡ Εἰκονογραφία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι μίᾳ τέχνῃ ἱερὰ καὶ λειτουργικὴ καὶ ὅτι τὸ κάλλος εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωγραφικὴν εἶναι κάλλος πνευματικὸν καὶ οὐχὶ σαρκικόν. Ἡ τέχνη αὐτὴ εἶναι νηστευτικὴ καὶ λιτῆ, ἐκφράζουσα τὴν πτωχείᾳ τὰ πλούσια καὶ ἀνάγουσα τὸν νοῦν μας ἐκ τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν.

Ἄναγκαία ἡ ἱεραρχικὴ τάξις.

Εἶναι λίαν εὐχάριστον, ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐφημερίδες κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς μεγάλας ἐορτὰς θεωροῦν ὡς ὑποχρέωσιν των τὸ νὰ ἔχουν καὶ στήλας, ἀφιερωμένας εἰς χριστιανικὰ θέματα. Οὕτω παρουσιάζουσιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν εἴτε κηρύγματα, εἴτε ἄλλα θερησκευτικὰ θέματα ὑπὸ τύπον μελέτης, ἐκφράσεως σκέψεων κ.λ.π.

Πράγματι! Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῆ ἑλληνικὴ ἐφημερίς, μὴ ἀφιερῶσα στήλας τινὰς εἰς ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους καὶ τὴν πεμπτοσύνην αὐτοῦ, τ. ἔ. εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἄς εὐχρηθῶμεν, ὥστε ἡ ἀλήθεια αὕτη νὰ γίνῃ περισσότερον κατανοητὴ ὑπὸ τῶν ἐκδιδόντων τὰς διαφόρους ἐφημερίδας, ἵνα τὰ θερησκευτικὰ ἄρθρα ἢ μελετήματα μὴ συμπίωνται εἰς τὴν 4ην ἢ 5ην σελίδα ὑπὸ τῶν διαφημίσεων τῶν διαφόρων κινηματογραφικῶν ἔργων, ὡς συμβαίνει εἰς τινὰς ἐφημερίδας, ἀλλὰ νὰ κατέχουν τὴν ἀρμοδύουσαν εἰς αὐτὰ θέσιν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τῶν ἐφημερίδων. Καὶ ἡ κατάταξις ἀκόμη τῆς ὕλης ἐν μιᾷ ἑλληνικῇ ἐφημερίδι πρέπει νὰ ὑποδιηλοῖ τὴν ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους υἱοθετομένην ἱεραρχικὴν τάξιν, κλίμακα καὶ διαβάθμισιν τῶν ἀξιών καὶ οὐχὶ νὰ σημαίνῃ τὴν ἀνατροπὴν ταύτης.

Ἡ δεοντολογία τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας.

Εὐχαρίστως ἐπίσης σημειοῦμεν, ὅτι ὁλονὲν καὶ περισσότερον κατακτὰ καὶ παρ' ἡμῶν ἕδαφος ὁ θεσμὸς τῶν Σχολῶν Κοινωνικῆς Προνοίας, αἰτινες ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν κοινωνικῶν λειτουργῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐργασθοῦν πρὸς ἐπούλωσιν τῶν διαφόρων κοινωνικῶν πληγῶν.

Ἄλλ' ἢ «Ἐκκλησία» θὰ ἐπεθῶμει νὰ ὑποδείξῃ εἰς τοὺς ἀρμοδίους, ὅτι κατὰ τὴν ὁργάνωσιν τῶν Σχολῶν τούτων δὲν πρέπει νὰ γίνεταί τυφλὴ ἀντιγραφὴ ξένων προτύπων, ἀλλὰ πρέπει τὰ προγράμματα αὐτῶν νὰ προσαρμόζωνται εἰς τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα. Πρὸς τοῦτοις δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι αἱ σχολαὶ αὗται δεόν νὰ διαπνεῶνται ὑπὸ ἀκροαιφῶς χριστιανικοῦ πνεύματος, διότι μόνον τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ἀφ' ἑνὸς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὀρθὴν διάνοσιν τῶν παθολογικῶν φαινομένων τῆς κοινωνίας, ἀφ' ἑτέρου ὑποβοηθεῖ τὴν οὐσιαστικώτερον καὶ ταχύτερον θεραπείαν των καὶ ἐκ τρίτου δημιουργεῖ τοὺς ἀληθεῖς κοινωνικοὺς ἐργάτας, οἵτινες θυσιάζουσιν τὰ συμφέροντα καὶ τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῶν, ἐργαζόμενοι μετ' αὐταπαρ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνήλθε κατά τὰς τακτάς ἡμέρας καὶ ἠσχολήθη περὶ διάφορα θέματα τρεχούσης φύσεως.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 9ης Δεκεμβρίου ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὅπως τὰ μαθήματα τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος ἀρχίσουν τὴν 1ην Φεβρουαρίου 1961 καὶ λήξουν τὴν 30ὴν Μαρτίου. Ἀπεφασίσθη ὡσαύτως ὅπως τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσωπήει εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Προσφύγων καὶ Μεταναστεύσεως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰάκωβος. Κατ' ἀπόφασιν ληφθεῖσαν κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος θὰ ἐκπροσωπήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ συγκληθησόμενον ἐν Γενεύῃ ἀπὸ 11 ἕως 16 Σεπτεμβρίου Συνέδριον Προσφύγων. Ἐξ ἄλλου εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Τοπικοῦ ECLOF ἀπεφασίσθη ὅπως μετέχωσι οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Θουμακοῦ κ. Χρυσόστομος καὶ Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Β. Ἰωαννίδης.

— Ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἀπεφασίσθη α) ὅπως τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἱ. Συνόδου καταλάβῃ ὁ Παν. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Θεόκλητος Στράγκας, β) ὅπως ἀποσπασθῇ ἐπὶ ἐξάμηνον παρὰ τῆ Ἀποστολικῆ Διακονίᾳ ὁ Ἱεροκήρυξ Μεσοητίας Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Βέργος, γ) ὅπως εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ὀρθοπεδικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Γ.Ε.Σ. παραμείνῃ ἐπὶ ἐν εἰσέτι ἔτος ὁ Πανσο. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Νικόδημος Γραικός καὶ δ) ὅπως ἡ Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπαχθῇ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

νῆσεως καὶ πολλὰκις ἀποθνήσκοντες ὑπὲρ τῶν ἄλλων.

Μετέχει τῆς εὐθύνης.

Ἐπὶ τῆς συνεδρίας τοῦ ἐν Γερμανίᾳ «Μπούντεσταχ» Dr Gerstenmaier, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν γερμανικὴν νεολαίαν, ἐδήλωσε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Τὰ ἐγκλήματα τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ ἔγιναν ἐξ ὀνόματος καὶ μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ἀν καὶ δὲν ὑπάρχῃ συλλογικὸν πταῖσμα, ὑπάρχει, πάντως, συλλογικὴ εὐθύνη. Ἡ γερμανικὴ νεολαία μετέχει τῆς εὐθύνης αὐτῆς εἴτε τὸ θέλει εἴτε ὄχι».

Νομίζομεν, ὅτι αἱ δηλώσεις αὗται εἶναι ἄξια παντὸς ἐπαίνου, διότι ἀποδεικνύουν μίαν ὀρθὴν ἀντίληψιν περὶ τῶν ὑποχρεώσεων καὶ εὐθυνῶν τῶν μελῶν ἐνὸς κοινωνικοῦ συνόλου. Ὄταν μίαν κοινωνία ἀδιαμαρτυρητῶς δέχεται σοβαρὰς παρεκτροπὰς, παρουσιαζόμενας ἐν αὐτῇ, καὶ ὅταν αὐτὴ δὲν καταδικάζῃ δητῶς καὶ ἀπεριφρόστως ἐκείνους, οἱ ὅποιοι «ἐλευθερίαν ἐπαγγέλλονται, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς» καὶ παρουσιάζοντες ἐκδηλὰ τὰ συμπτώματα τῆς ἠθικῆς σήψεως, γίνεται συνένοχος αὐτῶν καὶ μετέχει ἀναμφιβόλως τῆς εὐθύνης τῶν. Ἡ ἠθικὴ εὐθιξία καὶ εὐαισθησία καὶ ἡ ἄμεσος ἀντίδρασις εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ πρέπει νὰ εἶναι τὰ γνωρίσματα μίᾳς κατὰ πάντα ἡγιῶς κοινωνίας.

— Ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἐξεδώθησαν αἱ κάτωθι Ἐγκύκλιοι:

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1123

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐπιχειμένης τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ μέτρου περὶ ἐφοδιασμοῦ τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν διὰ Δελτίου Ταυτότητος νέου τύπου, καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπικρατείαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Ἰανουαρίου 1961, Συνοδικῆ διαγνώμῃ καὶ ἀποφάσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, κατόπιν σχετικοῦ ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπως ἐφοδιάζητε τοὺς κληρικούς παντὸς βαθμοῦ ὡς καὶ τοὺς Μοναχοὺς τῆς ὁμοετέρας Μητροπολιτικῆς περιφερείας διὰ σχετικῆς βεβαιώσεως, συντασσόμενης ἐφ' ἀπλοῦ χάριτον ἐν ἧ νὰ διαλαμβάνηται ὅτι πρόκειται περὶ κανονικῶν κληρικῶν, καὶ τοῦτο πρὸς ἀποτροπὴν ἐξαπατήσεως τῶν ἀρχῶν, περὶ τὴν πραγματικὴν ιδιότητα, ἐκ μέρους προσώπων, ἅτινα ἤδη ἔπαισαν ἀνήκοντα εἰς τὸν ἱερὸν κλῆρον, ὡς εἶναι οἱ καθαιρεθέντες καὶ μὴ ἀποσημασιωθέντες, εἰσέτι, οἱ παλαίσημερολογίται ἢ ἕτερα ἄτομα, ἀντιποιούμενα ὁπωσδήποτε τοῦ ἱερατικοῦ ἐνδύματος.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος, Πρόεδρος.
- † Ὁ Ὑδρας-Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Προκόπιος
- † Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Ἰερόθεος
- † Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Διονύσιος
- † Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
- † Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
- † Ὁ Μαρωτίας Τιμόθεος
- † Ὁ Δράμας Φίλιππος
- † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Δωρόθεος
- † Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Εὐστάθιος
- † Ὁ Κυθήρων Μελέτιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλίππαιος

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1126

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὑπ' ἀριθμ. ΥΔ 3631 ἐγκ. 60 ἀπὸ 8 Νοεμβρίου 1960 ἐγγράφου τοῦ Π.Ι.Κ.Π.Α. σχετικῶς μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ κ. Νομάρχου ὅπως παρίσταται εἰς τὰς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Π.Ι.Κ.Π.Α., ὡς Πρόεδρος, εἰς τὰ περιφερειακά αὐτοῦ Παραρτήματα, κωλυόμενου δὲ αὐτοῦ ὡς Πρόεδρος νὰ παρίσταται ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτὴς, Συνοδικῆ διαγνώμῃ καὶ ἀποφάσει, γνωρίζομεν πρὸς ὑμᾶς ὅτι οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ λοιποῦ θὰ μετέχουν εἰς τὰ Συμβούλια τοῦ Π.Ι.Κ.Π.Α. καὶ λοιπῶν Ἱδρυμάτων, ἅτινα εἶναι Ἰσχυρὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, μόνον ὡς νόμιμοι καὶ ἑνοχικοὶ πρόεδροι αὐτῶν, ἀναπληρούμενοι εἰς περιπτώσιν ἀλύτου ὑπὸ τῶν οἰκείων Νομαρχῶν ἢ ὑπὸ τῶν ὑπὸ τὸν Νόμον προβλεπομένων ἐτέρων προσώπων.

Ὡς εἰκόσ, εἰς ὅσα Συμβούλια οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, κατὰ τὸν Νόμον, δὲν τυγχάνουν Πρόεδροι αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπλῶς μέλη, θὰ ἀρροῦνται τὴν συμμετοχὴν ἑν εἰς αὐτά.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος, Πρόεδρος
- † Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Προκόπιος
- † Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Ἰερόθεος
- † Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Διονύσιος
- † Ὁ Νευροκοπίου καὶ Ζιχρῶν Ἀγαθάγγελος
- † Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
- † Ὁ Μαρωτίας Τιμόθεος
- † Ὁ Δράμας Φίλιππος
- † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Δωρόθεος
- † Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Εὐστάθιος
- † Ὁ Κυθήρων Μελέτιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλίππαιος

Ἀποστολικὴ Διακονία. Τὴν 3ην τρ. μηνὸς Δεκεμβρίου ἐγένετο ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἡ ἐπίσημος ἐναρξίς τοῦ Φροντιστηρίου Ὑποψηφίων Κατηχητῶν παρουσίᾳ τοῦ Θεοφίλ. Ἐπισκόπου Ἀχαΐας κ. Παντελεήμονος, ὡς ἐκπροσώπου τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Καθηγητοῦ κ. Ἀνδρ. Φυτράκη, τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας κ. Δ. Μωραΐτου καὶ τῶν στελεχῶν τῆς Ἀποστ. Διακονίας.

Μετὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τέλεισιν τοῦ Ἁγιασμοῦ, ὁ Θεοφιλέστατος κ. Παντελεήμων διεβίβασε τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαριώτατου ὡς καὶ τὴν χαρὰν του διὰ τὴν νέαν κατηχητικὴν προσπάθειαν τῆς Ἀπ. Διακονίας, ὁ δὲ Γεν. Διευθυντὴς περιέγραψεν ἐν συντομίᾳ τοὺς ἐπιδιωκόμενους ὑποὶ τοῦ Φροντιστηρίου σκοποὺς καὶ ἐξήρῃ τὸν διὰ τῆς ἀθρόας προσελεύσεως τῶν ὑποψηφίων Κατηχητῶν ἐκδηλούμενον ζῆλον αὐτῶν. Ὁ Καθηγητὴς κ. Δ. Μωραΐτης ἐδίδαξε μετὰ ταῦτα τὰ δύο πρώτα μαθήματα. α) Περί τῆς Ἱστορίας, τοῦ ἰδεώδους καὶ τῆς σημασίας τοῦ Κατηχ. Σχολείου καὶ β) Περί τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδὸς καὶ ἐρήθου ἐν σχέσει πρὸς τὸ Κατηχ. ἔργον.

Εἰς τὸ ὡς ἄνω Φροντιστήριον ὑποψηφίων Κατηχητῶν, ὅπερ θὰ λειτουργῇ, ὡς γνωστὸν, ἕκαστον Σάββατον 4-6 μ.μ. καὶ ἐπὶ πεντάμηνον, ἐκλήθησαν ὅπως παρακολουθήσωσι σειράν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν μαθημάτων νέοι καὶ νέαι Πτυχιούχοι καὶ φοιτητὰ Ἀνωτάτων Σχολῶν, Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, ὡς καὶ ἀπόφοιτοι Γυμνασίου, οἵτινες θὰ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀναλάβωσιν ἐν τῷ μέλλοντι τὴν διδασκαλίαν ἐν τοῖς Κατηχ. Σχολείοις. Ἐνεγράφησαν δὲ ἤδη πρὸς φοίτησιν πρὸς τοὺς 200.

— Ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεφασίσθη, ὅπως πᾶσαι αἱ προσπάθειαι Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς ὑπαρχῶσιν ὑπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, ἥτις θέλει διοργανώσῃ καὶ κατευθύνῃ τὴν ὅλην σχετικὴν ἐργασίαν.

— Ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀπεφασίσθη ὅπως ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ νέου ἔτους 1961 ἀρχίσῃ ἐπεκτεινομένη ἡ δωρεὰν διανομὴ τοῦ Δελτίου Ἐρησκευτικῆς Οἰκοδομῆς «Φωνὴ Κυρίου» καὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς Κλινικάς.

Κατ' ἀρχὴν ἡ διανομὴ θὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς Κλινικάς τὰς εὐρισκομένας ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, εἰς ἃς ὑπηρετοῦσι Διακόνισσαι - Κοινωνικαὶ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα διευκολυνθῇ οὕτω ἡ στενωτέρα ἐπαφὴ τῶν Διακονισσῶν μετὰ τῶν ἐν ταῖς Κλινικαῖς νοσηλευομένων.

Ὡς τυγχάνει γνωστὸν τὸ ἀνωτέρω Δελτίον διανέμεται ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ λήγοντος ἔτους δωρεὰν εἰς ἅπαντα τὰ εὐαγγῆ Ἰδρύματα ἐνηλίκων τῆς Χώρας καὶ πρὸς πάντας τοὺς ταξιδευόντας διὰ παντὸς μέσου κατὰ Κυριακὴν ἐς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

— Ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησεν ὁ 25ος τόμος τῆς «Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλ. Συγγραφέων», περιλαμβάνων ἔργα τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας («Εὐαγγελικὴ προπαρασκευή»).

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως Συλλογὴ παιδικῶν θεατρικῶν σκηνῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ μικροὶ Σαμαρεῖται», καταλλήλων κατὰ τὴν ὀργάνωσιν ἑορτῶν ὑπὸ τῶν Κατηχητικῶν καὶ λοιπῶν Σχολείων. Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῶν 8.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος κατὰ τὸ διαρρεῦσαν δεκαπενθήμερον ἔσχεν ἐπανηλειμμένης συνεργασίας μετὰ τῶν παρ' αὐτῷ Θεοφ. Βοηθῶν Ἐπισκόπων, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Διευθυντῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν κ.ἀ.

— Τῇ 2ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη ἐν τῇ Μ. Αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἰς τὴν ὀρκωμοσίαν τῶν νέων φοιτητῶν.

— Τῇ 3ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἐν Ἀθῆναις Καλαβρυτινῶν.

— Τῇ 5ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐδέχθη τὴν ἐπιτροπὴν ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας Καλλιθέας.

— Τῇ 8ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν Μέγαν Αὐλάρχη κ. Λεβίδην.

— Τῇ 10ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐδέχθη τὸν κ. Μελισσοῦργον.

— Τῇ 11ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος παρέστη ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ Ἀθηνῶν εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς Μεταλλίων εἰς τὴν Α.Β.Υ. τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ εἰς τοὺς συναθλητὰς αὐτοῦ κ.κ. Ἐσκιτζόγλου καὶ Ζαΐμην.

— Τῇ 13ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν βουλευτὴν κ. Μπακόπουλον καὶ τὸν κ. Πόττην Τσιμπιδάρου.

— Τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν κ. Βουρδομπιάν. Αὐθημερὸν προήδρευσε συνεδρίασιν τοῦ Δημητριαδεῖου Κληροδοτήματος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην, 8ην Νοεμβρίου, εἰς τὸ κτίριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἐτετέλεθη σεμνὴ ἑορτὴ, ἐπὶ τῇ συστάσει Ἐκκλησιαστικοῦ Οἰκοτροφείου ἀπόρων μαθητῶν, ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανοῦ. Κατ' ἀρχὴν ὁ Σεβασμιώτατος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Ἱεροκήρυκος Φ. Βιτάλη καὶ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. Σπ. Τσακαρδῶκη, ἐτέλεσε ἁγιασμόν, μετὰ τὸν ὁποῖον τὸν προσέφωνησε δι' ὠραίας προσλαλιάς ὁ Ἀρχ. Ἐπίτροπος π. Μελέτιος, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὁ δήμαρχος Φιλιππιάδος, ὅστις καὶ ἐπέδρακεν εἰς τὸν Ἱεράρχην ψήφισμα, δι' οὗ ἀνεκηρύσσεται ὑπὸ τοῦ Δημ. Συμβουλίου Μέγας Εὐεργέτης τῆς πόλεως Φιλιππιάδος, πρὸς ἕνδειξιν εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν νέαν αὐτοῦ ποιμαντορικὴν καὶ πατρικὴν πρὸς τὴν Φιλιππιάδα ἐκδήλωσιν ἀγάπης καὶ προνοίας. Ὁ Σεβασμιώτατος ἐξέφρασε κατόπιν τὴν συγκίνησιν του, διότι, θεῖα συνάρσει, ἠτύχησε νὰ ἰδρῶσιν καὶ ἐν Φιλιππιάδι Οἰκοτροφεῖον, τοῦ ὁποῖου ἡ δύναμις ὠρίσθη ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς 50 ἀπόρους μαθητὰς τοῦ Γυμνασίου. Καὶ ἠὐχαρίστησε τὸν Θεὸν καὶ τοὺς παρισταμένους ἐπισήμους καὶ πάντας τοὺς βοηθήσαντας εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Ἐπίσης ὁ παριστάμενος κ. Νομάρχης Πρεβέζης ἐξήρῃ δι' ὠραίων λόγων τὴν νέαν ἐκδήλωσιν ἀγάπης τῆς Ἐκκλησίας, ἥις τοῦ ἐδημιούργησεν, ὡς εἶπε συγκίνησιν καὶ κατάπληξιν, διότι ἀποτελεῖ σπουδαιότατον μέσον προόδου καὶ πολιτισμοῦ. Μετὰ ταῦτα παρεσχέθη γεῦμα εἰς τοὺς τροφίμους, προσφερθὲν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, εὐηρεστήθη δὲ νὰ παραθέσῃ τὸ δεῦτερον ὁ Νομάρχης κ. Γ. Μαρκόπουλος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου

Ἀπὸ τῆς 12ης μέχρι τῆς 14ης Νοεμβρίου ἐγένετο ἐν Καβάλα ὁ ἑορτασμός τοῦ χρυσοῦ Ἰωβηλαίου τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσοστόμου. Τὸ πρόγραμμα τοῦ ἑορτασμοῦ ἦτο τὸ ἑξῆς:

Σάββατον 12 Νοεμβρίου

* Ἀφίξις προσκεκλημένων καὶ ἐγκατάστασις αὐτῶν. Οἱ προσκεκλημένοι μετέβησαν ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ἀφιξέως τῶν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὁπόθεν ὠδηγήθησαν εἰς τὰ ὀρισθέντα Ξενοδοχεῖα

* Ὁρὰ 6 μ. μ. Μέγας Ἐσπερινὸς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Πρὸ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Ἐσπερινοῦ οἱ ἐκπροσωποῦντες τὰς ὀρθόδοξους ἐκκλησίας προσέφωνησαν τὸν ἑορτάζοντα Μητροπολίτην, ὅστις ἀντεφώνησεν αὐτούς.

Κυριακὴ 13 Νοεμβρίου

* Ὁρὰ 8.20' π.μ. Πανηγυρικὸν Ἀρχιερατικὸν Συλλεῖτουργον ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου.

* Ὁρὰ 8.30' π.μ. Πέρας προσελεύσεως τῶν προσκεκλημένων.

* Ὁρὰ 11 π. μ. Δεξίωσις ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει.

* Ὁρὰ 1 μ. μ. Γεῦμα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἑορτασμοῦ τοῦ Χρυσοῦ Ἰωβηλαίου.

* Ὁρὰ 5 μ. μ. Ἑορτὴ δοθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς

εορτασμοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Λέσχη Καβάλας. Ἀπονομή τιμητικῶν διακρίσεων εἰς τὸν εορτάζοντα.

* Ὡρ α 7 μ. μ. Δεξιῶσις ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχη ὑπὸ τοῦ Στατηγοῦ Δοικητοῦ τῆς XI Μεραρχίας κ. Πέτρου Καζακοπούλου.

Δευτέρα 14 Νοεμβρίου

* Ὡρ α 11 π. μ. Περιηγήσεις εἰς τὰ ἀξιοθέατα τῆς πόλεως καὶ τὰς πέριξ αὐτῆς ἀρχαιότητες.

* Ὡρ α 1 μ. μ. Γεύμα ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

* Ὡρ α 8 30' μ. μ. Δείπνον ἐν τῇ Μεγάλῃ Λέσχη ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου Καβάλας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλέξιος ἀνεχώρησε τὴν 25 Νοεμβρίου ἕ. ἔ. ἐκ τῆς σοβιετικῆς πρωτεύουσος εἰς ἐπίσκεψιν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας πρὸς ἀνταπόδοσιν παλαιότερων ἐπισκέψεων εἰς τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν τῶν πατρῴων Πατριάρχων Ἀλεξανδρείας, ὅσων καὶ τῶν δύο τελευταίων Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας. Ὁ Πατριάρχης Μόσχας συνοδεύεται εἰς τὸ ταξίδιον αὐτό, τὸ ὁποῖον θὰ διαρκέσῃ ἕνα μῆνα περίπου, ὑπὸ πολυμελοῦς ἀντιπροσωπείας. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἔκ Μόσχας ὁ Πατριάρχης κ. Ἀλέξιος προέβη εἰς δηλώσεις, τούτσας ὅτι « ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Ρωσίας διατηρεῖ μὲ τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς φιλικὰς σχέσεις ». Οὗτος ἐξέφρασεν ἐν συνεχείᾳ τὴν ἐλπίδα του ὅτι θὰ τύχῃ, ὅπως καὶ ἐγένετο τῆς αὐτῆς θερμῆς υποδοχῆς, οἷας ἔτυχε κατὰ τὴν προηγουμένην του ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Μέσσην Ἀνατολήν τὸ 1954.

— Ἀρχὰς Νοεμβρίου ἕ. ἔ. ἐπεσκέφθη εἰς Γενεύην τῆς Ἑλβετίας τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ὁ Ρῶσος ἐπίσκοπος Νικόδημος, προϊστάμενος τοῦ Γραφείου ἐπὶ τῶν ἑξωτερικῶν ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Οὗτος διήλθεν ἐκ Γενεύης ἐπιστρέφων εἰς Μόσχαν ἐκ Παρισίων, ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ νὰ μετασχη τῆς εἰς ἐπίσκοπον χειροτονίας τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Ἀλεξίου.

— Καθ' ἃ γράφει ὁ σοβιετικὸς τύπος, εἰς τὴν ἀχανήν Ρωσίαν παρατηρεῖται μεταπολεμικῶς ἀσυνήθης δρᾶσις καὶ διάδοσις ποικιλοτάτων αἰρέσεων, τὰς ὁποίας ὑποστηρίζει ἀξιόλογος ἀριθμὸς πιστῶν. Ἐκατοντάδες νέων « Μεσοίων » περιοδεύουν ἀνά τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, διαδίδοντες τὰς δοξασίας των. Ὁ σοβιετικὸς τύπος διαπιστώνει τὸ γεγονός, ὅτι αἱ αἰρέσεις εὔρισκον πρόσφορον ἔδαφος εἰς πολλάς περιοχὰς τῆς χώρας, ἐπιτιθέμενος συνάμα σφοδρῶς ἐναντίον ἐνίων ἀρχηγῶν αἱρέσεων, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ὡς συνεργάτας τῶν Γερμανῶν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ αἰρέσεις εὔρισκον ἀπήχησιν μεταξὺ τῶν νέων, παρὰ τὴν ὄργανωμένην καὶ συστηματικὴν ἐπίσημον κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν, ἣ ὁποία διαθέτει ἐφημερίδας, περιοδικά, κινηματογραφικὰς ταινίας καὶ εἰδικούς προπαγανδιστὰς κατὰ τῆς θρησκείας ἐν γένει.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Κατὰ πληροφορίας ἐκ Βελιγραδίου, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς εἶναι τῆς γνώμης ὅτι αἱ σημεριναὶ περιστάσεις καὶ ζυμώσεις ἐπιβάλλουν τὴν ἀνάγκην τῆς ταχείας συγκλήσεως Πανορθόδοξου συσκέψεως. Λέγεται δὲ ὅτι τὰς σκέψεις του αὐτὰς ἐξέθεσε καὶ εἰς ἐπιστολὴν του, τὴν ὁποίαν προσφάτως ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηνᾶγόρα.

— Τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1960 ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἑλληνομαθοῦς ἐπισκόπου Μπανιαλούας κ. Βασιλείου, ἐπεσκέφθη τὸν ἐν Βελιγραδίῳ Ἐλληνα πρεσβευτὴν κ. Δημήτριον Νικολαρεῖζην καὶ παρέστη εἰς τὴν βῆπτισιν τῆς κόρης τοῦ πρεσβευτοῦ.

— Τὸ Ἐκτελεστικὸν Συμβούλιον τοῦ Κρατιδίου τῶν Σκοπίων δώρισε νέαν Ἐπιτροπὴν Θρησκευμάτων. Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐποθετήθη ὁ Μίτο Μιτσάικωφ, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη τὴν 14 Νοεμβρίου ἕ. ἔ. τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Σκοπίων κ. Δοσίθεον, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνωμίλησεν ἐπὶ μακρόν.

— Ἡ ἐπὶ τῆς Παιδείας ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς τοῦ Βελιγραδίου ὑπέδειξε προσφάτως τὴν ἀνάγκην τῆς ὅσον τὸ δυνατόν

εὐρύτερας συμμετοχῆς τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἱστορικῶν μνημιῶν πολιτισμοῦ, καθὼς καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναγραφῆς εἰς τοὺς προσεχεῖς προϋπολογισμοὺς τοῦ κράτους μεγαλυτέρων πιστώσεων διὰ τὴν συντήρησιν τῶν.

— Ὁ ὑπουργὸς τῆς Κροατίας καὶ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων κ. Στιέπων, Ἰβέκοβιτς ἐδέχθη τὴν 23 Νοεμβρίου ἕ. ἔ. ἀντιπροσωπείαν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου τῶν καθολικῶν ἱερέων Κροατίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι ἐντὸς τῶν τελευταίων ἐτῶν ἔχουν προωθηθῆ ἀρκούντως αἱ σχέσεις μεταξὺ τοῦ κράτους καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ συναγάγει καὶ ἐκ τῶν συχνῶν ἐπαφῶν μεταξὺ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ μέχρι τοῦδε προσπάθειαι εἰς ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν δεικνύουν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ διευθετηθοῦν αἱ σχέσεις των ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Νόμου περὶ τῆς θέσεως τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων.

— Τὸ ἀρτι κυκλοφορήσαν τεύχος τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ περιοδικοῦ «Γκλάσνικ» ἐπισήμου ὄργανου τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας, εἶναι ἀφιερῶμενον εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Σερβίας Μίλος Ὀμπρένοβιτς, ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν ἀκριβῶς πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν. Εἰς τὰ σχετικὰ λίαν ἐνδιαφέροντα ἀρθρα ἐκτίθεται ἐν πάσῃ συντομίᾳ ἡ ἐκκλησιαστικὴ του πολιτικὴ, ἀναφέρονται παραδείγματα περὶ τῆς βαθείας του θρησκευτικότητος καὶ συνοψίζονται αἱ τεράστiai προσπάθειαι του διὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἐπισκευὴν ναῶν καὶ μοναστηρίων.

Εἰς τὸ ἴδιον τεύχος δημοσιεύεται καὶ λεπτομερῆς περιγραφή τῆς περιοδείας τοῦ Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ ἀνά τὴν δυτικὴν Γιουγκοσλαβίαν, τὴν ὁποίαν ἐπέχειρησε περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου. Ὡς γνωστὸν, κατὰ τὴν περιοδίαν αὐτὴν ὁ Πατριάρχης ἐπεσκέφθη καὶ τὸ Μπριόνι, ἔπου ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Τίτο.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Εἴκοσι πέντε χιλιάδες μελῶν διαφόρων ρωμαιοκαθολικῶν συλλόγων καὶ ὁργανώσεων τῆς περιοχῆς τῆς Βοστώνης τῆς Ἀμερικῆς συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ στάδιον τοῦ Κολλεγίου τῆς πόλεως ταύτης, ὅπερ διευθύνεται ὑπὸ ἡγουσιῶν, ἵνα τιμήσουν τὴν Θεομήτορα. Ἡ συγκέντρωσις αὕτη ἔδωκεν ἀφορμήν, ἵνα ὑπομνησθῶν οἱ λόγοι τοῦ Πάπα Ἰωάννου ΚΓ', ὅτι « ἡ ἀσφαλέστερα ὁδὸς πρὸς συμφιλίωσιν μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Καθολικῶν εἶναι ἡ κοινὴ αὐτῶν εὐλάβεια πρὸς τὴν Θεοτόκον ». Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ταύτην ἐψάλλθη ἑλληνιστῶν οἱ ὕμνοι «τῆ Ὑπερμάχῳ» καὶ «τὴν ὠραιότητα». Ὡσαύτως ἀπηγγέλθη ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου εἰς τὴν ἀγγλικήν.

— Ὁ ἱερεὺς Πέυτον προετοιμάζει εἰς τὸ Χόλλυγουντ κέντρον παραγωγῆς προγραμμάτων διὰ τὴν τηλεόρασιν καὶ τὸν κινηματογράφον σχετικῶς πρὸς τὴν οἰκουμενικαὴν προσευχὴν. Ὑπελογιζέτο ὅτι τὰ ἐγκαίρια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος κέντρον θὰ ἐγίνοντο ἐντὸς τοῦ τρέχοντος μηνὸς Δεκεμβρίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μητροπολίτου Δράμας Φιλίππου, Εἰσηγήσεις εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Ὀκτωβρίου 1960: Ἐξύψωσις τοῦ Μοναχικοῦ βίου. Ἀναδιοργάνωσις τῶν Ἱερῶν Μονῶν. Ἀθήναι 1960. Σελ. 63.

— Τοῦ ἐν Ὅσίοις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου τοῦ Ναξίου, Κανὼν Παρακλητικῆς εἰς τὸν Μέγαν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον ψαλλόμενος ἐν ἐκάστῃ Δευτέρᾳ ἑσπέρας. Ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν Νάξῳ Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Γυναικείας Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. — Ἐκδιδόμενος τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Ἰακώβου Δ. Μαλιαροῦ Ἱερ. Προϊσταμένου Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Αἰκατερίνης (Πλάκας). Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ν. Γιαμούρη. Ἀθήναι 1960, Σελ. 25.

— Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν πνευματικῶν Γυμνασμάτων «ἕτεροι σύντομοι μελέται φυλακτῆριον τῆς ψυχῆς καλούμεναι. Διαμοιρασμένα εἰς πᾶσαν ἡμέραν τοῦ μηνός». Διάξεις ὑπὸ Ἀρχιμ. Ἰακώβου Δ. Μαλιαροῦ Ἱερ. Προϊσταμένου Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Αἰκατερίνης (Πλάκας). Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ν. Γιαμούρη. Ἀθήναι 1960. Σελ. 24.

Ἀρχιμ. Ἰακώβου Δ. Μαλιαροῦ, Κανὼν εἰς τὸν Ὅσιον Νικόδημον Ἐγκωμιστικὸς τοῦ Ὄσιου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ Σελ. 8.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

*Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 47 ἔδ. 2 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πληρῶσιν τῶν ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς α) Ἀγίου Παύλου Παρῶν, β) Ἀγίου Χαραλάμπους Ἡλυσιῶν, γ) Ἀγίων Πάντων Καλλιθέας, δ) Ἀγίου Γεωργίου—Ἀγίου Στεφάνου Καλλιθέας, ε) Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, στ) Ἀγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς καὶ ζ) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Σουρμένων ὑπαρχουσῶν κενῶν θέσεων ἐνὸς τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα τῆς ἀμέσου κατωτέρας κατηγορίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης διακηρύξεως ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 1960.

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος

Ίερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαριδος

*Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Νόμου 2200/40 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι μίαν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τοῦ Ἱ. Ναῶν 1) Παιανίας καὶ 2) Μάνδρας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, πρὸς ἀνακήρυξιν των ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 26ῃ Νοεμβρίου 1960.

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαριδος Ἰάκωβος.

Ίερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

*Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 63 τοῦ Ἀν. Νόμου 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τακτικοῦ Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Παρασκευῆς Σοφάδων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ γραφεῖά μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὴν ὡς ἄνω θέσιν Διακόνου.

Ἐν Καρδίττῃ τῇ 18ῃ Νοεμβρίου 1960.

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Κύριλλος

Ίερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

*Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Βρίσας Μυτιλήνης, ἵνα, ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς ἀνακήρυξιν των ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου 1960

† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος

Ίερά Μητρόπολις Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Ἀγ. Βαρβάρας (Χωνακρίδας) τακτικοῦ Ἐφημερίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 «Περὶ

Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῇ 24ῃ Νοεμβρίου 1960

† Ὁ Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Σειρῶν «Ἀγ. Βασίλειος» τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῇ 1 Δεκεμβρίου 1960

† Ὁ Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Ρωγῶν τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῇ 2 Δεκεμβρίου 1960

† Ὁ Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

Ίερά Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου

*Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 παράγραφος 2 τοῦ Ἀν. Νόμου 2200/1950 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κεκανομισμένα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων 1) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου τῆς Ἐνορίας Ἀγίου Νικολάου Φιλιππῶν, 2) Δώδεκα Ἀποστόλων Κοκκινολιθάρου, 3) Ἀγίου Ἀθανασίου Μαζαρακιάς, 4) Ἀγίου Γεωργίου Ξηρολόφου, 5) Κοιμήσεως Θεοτόκου Πηγσδουλιῶν καὶ 6) Τιμίου Προδρόμου Σίδερης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων Ἐφημερίων πρὸς πληρῶσιν τῶν ἄνωτέρω Ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Παραμυθίᾳ τῇ 25ῃ Νοεμβρίου 1960.

† Ὁ Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου Τίτος

Ίερά Μητρόπολις Φωκίδος

*Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 64 § 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/194 Α. Ν. «Περὶ Ἐνοριακῶν ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου Χριστοῦ, 2) ὁ Ἅγιος Γεώργιος Γκουμαίων, 3) ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου Γλυφάδος καὶ 4) ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου Παλαιοχωρίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ κατὰ Νόμον δικαιολογητικά των.

Ἐν Ἀμφίσσῃ τῇ 30ῃ Νοεμβρίου 1960.

† Ὁ Φωκίδος Ἀθανάσιος

Ίερά Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος

*Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν ἐνοριῶν 1) Ἀγίου Νικολάου Στομίου, 2) Παμ. Ταξιαρχῶν Καρύτσης, 3) Ἀγίου Χαρα-

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΛΖ' (1960) ΤΗΣ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,,

ΕΠΙΣΗΜΑ

Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, Ἐπί τῆ Χριστοῦ Γεννήσει Ἑόρτια γράμματα 3.— Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ Χριστοῦ Γεννήσει 26.— Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίου, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ Χριστοῦ Γεννήσει 26.— Μακ. Πατριάρχου Ῥωσίας κ. Ἀλεξίου, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ Χριστοῦ Γεννήσει 27.— Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ Χριστοῦ Γεννήσει 27.— Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Μακαρίου, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ Χριστοῦ Γεννήσει 27.— Τὰ Ὄνομαστήρια τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου 82.— Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, Ἑόρτια Γράμματα ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τοῦ Πάσχα 154.— Συνέντευξις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Τύπου 153.— Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τοῦ Πάσχα 178.— Μακ. Πατριάρχου Ἰεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τοῦ Πάσχα 179.— Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Μακαρίου, Ἑόρτιον γράμμα ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τοῦ Πάσχα 202.— Μακ. Πατριάρχου Ῥω-

λάμπους Νίκης, 4) Γεν. Θεοτόκου Ἐλευθερίου, 5) Εὐαγ. Θεοτόκου Εὐαγγελισμοῦ, 6) Κοιμ. Θεοτόκου Ραφάνης, 7) Ἁγίου Χαραλάμπους Δασοχωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ ὑπὸ τῶ ἄνω Νόμου προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως πρὸς κατάληψιν μιᾶς ἐκ τῶν ὡς ἄνω θέσεων ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ δικαιολογητικά των, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίω.

Ἐν Λαρίσῃ τῆ 1ῃ Δεκεμβρίου 1960.

† Ὁ Λαρίσης Ἰάκωβος

Ἱερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Μὴ ὑποβάλλοντος μέχρι σήμερον ἡμῖν οὐδενὸς δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Ληξουρίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν συντελείας τῆς ἀπὸ 3-8-1960 ἡμετέρας προκηρῦξεως δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 19 τῆς 1-10-1960 φύλλῳ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς αὗται μεταγενεστέρως ἐτροποποιήθησαν, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν ἐφημεριακὴν θέσιν ἐν τῷ ἐν Ληξουρίῳ Ἱερῷ Ναῷ Ταξιαρχῶν καὶ ἔχοντας τὰ τῆς ἀμέσως κατωτέρας μισθοδοτικῆς κατηγορίας προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἡμῶν εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῆ 1ῃ Δεκεμβρίου 1960.

† Ὁ Κεφαλληνίας Ἱερόθεος

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν, Ἁγίου Δημητρίου Ἀρκάδων, Ἁγίου Δημητρίου Θολακίου, Ἁγίου Γεωργίου Τσουκαλεϊκῶν καὶ Ἁγίου Νικολάου Κουκουράχης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ὡς ἄνω κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίω.

Ἐν Καλάμαις τῆ 1ῃ Δεκεμβρίου 1960.

† Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος

σίας κ. Θεοκλήτου, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τοῦ Πάσχα 203.— Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, Ἑόρτιον Γράμμα ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τοῦ Πάσχα 203.— Τὸ Χρονικὸν τῶν ἐργασιῶν τῆς 15' ἐκτάκτου συνόδου τῆς σептῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 204.— Ἡ ἀπονομή τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοίτους τοῦ «Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου κληρικῶν Ἑλλάδος» καὶ τῆς «Σχολῆς Διακονισσῶν» 272.— Ἡ τελετὴ τῆς λήξεως τῶν μαθημάτων τοῦ «Φροντιστηρίου Κατηχητικῶν Στελεχῶν» 371.— Τὸ Χρονικὸν τῶν ἐργασιῶν τῆς 15' συνόδου τῆς σептῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 402.

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΑ

Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως 4.— Τοῦ αὐτοῦ, Ῥαδιοφωνικὰ μὴνύματα ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τῶν Χριστουγέννων 5,6.— Τοῦ αὐτοῦ, Μήνυμα ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει 1960, σελ. 7. Τοῦ αὐτοῦ, Μήνυμα ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Πάσχα 149.— Τοῦ αὐτοῦ, Πασχάλιος Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος 151.— Οἱ ἐθνονομήριοι λόγοι τῶν νέων Μητροπολιτῶν 339, 340, 342, 347, 350, 351, 372, 375.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Θεοδοσίου Κ. Σπεράντσα, Ἡ ἐνορία 25.— Τοῦ αὐτοῦ, Μία εἶναι ἡ ἀλήθεια 45.— Τοῦ αὐτοῦ, Ἐρωτώμεν 61.— Τοῦ αὐτοῦ, Ὑποστήριξις ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν 81.— Τοῦ αὐτοῦ, Ἀξιὸν ἔστιν 97.— Τοῦ αὐτοῦ, Ἄς προσέξωμεν τὴν νεότητα 121.— Τοῦ αὐτοῦ, Μετὰ τὸ πενταετὲς 177.— Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ καλύτερος ὕμνος 201.— Τοῦ αὐτοῦ, «Ἡ ζωὴ εἶναι τὸ καθῆκον» 222.— Τοῦ αὐτοῦ, Ἐρωτώμεν ἕως πότε; 241.— Τοῦ αὐτοῦ, Πρόβλημα ἠθικὸν 289.— Τοῦ αὐτοῦ, Διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς 313.— Τοῦ αὐτοῦ, Χρειαζέται δυνάμεις ἠθικὰς 337.— Τοῦ αὐτοῦ, Λακτίζομεν πρὸς κέντρα 369.— Τοῦ αὐτοῦ, Στύλος καὶ ἐδραίωμα 385.— Τοῦ αὐτοῦ, Ἐχει βαθυτάτην ἐπίγνωσιν 401.— Τοῦ αὐτοῦ, Θὰ ἀποτελέσουν σταθμὸν 421.— Τοῦ αὐτοῦ, Καὶ ὁμως...437.— Τοῦ αὐτοῦ, Ἐως πότε λοιπόν; 458.

ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Ὁ ἐπίσκοπος ἐγγύησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος 52.— Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ ἐπίσκοπος καὶ τὸ θυσιαστήριον ἀπαραίτητα γνωρίσματα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας 136.—

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Φιλιππαίου, Πανηγυρικός Λόγος εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον 298.— Πρωτοσ. Χρυσόστομου Γιαλούρη, Πρὸς Κατηχητὰς 391.

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Μάρκου Σιώτου, Ἀνάγκη νέας ἑλληνικῆς ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης 13, 30.— Παν. Μπρατσιώτου, Ἡ σκοπιμότης μιᾶς ἑλληνικῆς κριτικῆς ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης 64.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Ἀρχιμ. Αἰμιλιανοῦ Τιμιάδου, Ἀπὸ τὸ δρᾶμα τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου 169, 214.— Παν. Σιμιγιάτου, Μετέβη ὁ Ἀπ. Ἀνδρέας εἰς Ῥωσίαν; 216.— Κωνσταντίνου Παπουλίδου, Μητροπολιτικοὶ πίνακες Κιέβου καὶ Μόσχας 378.—

ΙΣΤΟΡΙΚΟΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

Ἀνδρέου Θεοδώρου, Ἦτο ὁ Ἰουστίνος χριστιανὸς φιλοσοφῶν ἢ φιλόσοφος χριστιανίζων; 166, 193, 211.

ΙΕΡΟΣ ΚΛΗΡΟΣ

Γεωργίου Γαλίτη, Αί περί κλήρου ιδέαι του Κοραή 305, 329, 360.— Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, 'Ο ιερός Χρυσόστομος πρὸς κληρικούς ἀρχῆς ἐφιειμένους 387.

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κωνσταντίνου Καλοκύρη, 'Η οὐσία τῆς 'Ορθοδόξου 'Αγιογραφίας, 87, 107, 131, 157, 181, 207, 228, 254, 274, 300, 322.

ΗΘΙΚΑ — ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

'Επισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου, 'Ο Προσκοπισμὸς ἐν τῇ χριστιανικῇ ἠθικῇ 225, 251.— 'Αρχιμ. Χρυσοστόμου Δεληγιαννοπούλου, 'Η κατὰ τὸν 'Απ. Παῦλον ἐν Χριστῷ δουλεία καὶ ὁ ἀπελευθερωθεὶς ἄνθρωπος 354.— Κωνσταντίνου Τσιροπούλου, Τὸ σύγχρονον χριστιανικὸν θέατρον 376.— Δημητρίου Φερούση, 'Εκκλησία καὶ 'Ραδιόφωνον 411.—

ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

Κωνστ. Μουρατίδου, Σύγχρονοι κατευθύνσεις ἐν τῇ ἐπιστῇ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου 69, 89, 110, 135.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

Εὐαγγ. Θεοδώρου, 'Η ἐν τῇ λατρείᾳ ἐναρμόνισις τῶν πολιτικῶν καὶ διαλεκτικῶν ἀντιθέσεων 15.— 'Αρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Νικοδήμος ὁ ἀγιορείτης καὶ ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς 'Ορθοδόξου ἡμῶν 'Εκκλησίας 34, 50.— 'Επισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου, 'Ο Μέγας Κανὼν 'Ανδρέου Κρήτης 103.— Δημητρίου Μωραΐτου, Νιπτήρ (ἡ καὶ ποδούνητρον) τελετουργικῶς 128.— 'Επισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου, Τὸ ἔλαιον ἐξ ἐπόψεως τελετουργικῆς 388, 405, 422, 439, 459, 463.— Εὐαγγέλου Θεοδώρου, 'Η Χριστολογία καὶ Σωτηριολογία τῆς 'Ορθοδόξου Λατρείας 392.—

ΟΜΙΛΗΤΙΚΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ ὀρθόδοξον λειτουργικὸν ἢ μυσταγωγικὸν κήρυγμα (Συμβολὴ εἰς τὴν 'Ορθόδοξον 'Ομιλητικὴν ἢ Θεωρίαν τοῦ κηρύγματος) 134, 161, 184.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μητροπολίτου πρ. Λήμωνος κ. Βασιλείου, 'Επισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς 'Ελλαδικῆς 'Εκκλησίας (1833-1960) 62, 83, 89, 98, 122.— 'Ανδρέου Φυτράκη, 'Η 'Αποστολικὴ Διακονία τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος κατὰ τὰ ἔτη 1958 καὶ 1959, σελ. 244, 268, 293, 317.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Βασ. 'Ιωαννίδου, Τὸ ἐν 'Ρόδῳ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν 'Εκκλησιῶν (19-28 Αὐγούστου 1959) 10, 28, 47, 68, 85, 101, 126, 155, 179, 205, 223, 242, 291, 315.— Κωνσταντίνου Τσιροπούλου, 'Η ἐθελοντικὴ ἐργασία τῶν χριστιανῶν νέων 449.— Τοῦ αὐτοῦ, Χριστιανικὴ συνεργασία (Cimade — Taizé — Agape) 466.

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

'Αρχιμ. 'Αθανασίου Βασιλοπούλου, Οἱ «Εὐαγγελικοὶ» καὶ ἡ προπαγάνδα αὐτῶν ἐν 'Ελλάδι 16, 37, 73, 91, 113, 139. Δαμιανοῦ Στρομπούλη, Μία ἰδιότυπος προπαγάνδα 39.—

ΜΕΓΑΛΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Θεοδοσ. Σπεράντσα, 'Ο ἅγιος Νικοδήμος ὁ 'Αγιορείτης 8.— 'Αρχιμ. Εὐθυμίου 'Ελευθεριάδου, Μακάριος ὁ 'Ιεροσολύμων 232.— 'Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, 'Ο ἐκ Σίφνου διδάσκαλος Στέφανος,

ἱεραπόστολος ἐν Αἰθιοπία 280.— 'Αρχιμ. Εὐθυμίου 'Ελευθεριάδου, 'Οσιος Κορδούης ὁ ὁμολογητὴς 356.— 'Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, 'Ο ἱεροκέρυξ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ ἱεραπόστολος ἐν 'Ινδίαίς Γρηγόριος ὁ Σίφνιος 426, 445.— 'Αρχιμ. Εὐθυμίου 'Ελευθεριάδου, Λεόντιος ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ 'Ερμογένης ὁ ἐκείνου διάκκος 429.— Τοῦ αὐτοῦ, Σπυριδῶν ὁ Τριμυθούντος ὁ θαυματουργὸς 464.—

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Νικολάου Μπουγάτσου, 'Ο ποιητὴς 'Ανδρέας Κάλβος καὶ ἡ 'Ορθοδοξία 447, 462.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

'Ρεαλιστικὴ θεώρησις. Γνησίως ἱεραποστολική. 'Επὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν 19.— Κατενόησαν τὸ μεγαλεῖον. Νέα σημαντικὰ βήματα. Λαμπροὶ καρποὶ. 'Η μόνη διέξοδος 20.— Διὰ πρώτην φοράν. Θὰ ἦτο συνεπεστέρα. 'Η ἀρχαία λειτουργικὴ ζωὴ. 'ΑΣ ἀνανήψουν 40.— Χαρακτηριστικὸν ὀλίγημα. Αἱ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι. 'Απορίας ἄξιον 41.— Κακὴ συνήθεια. Φορεῖς καὶ διερμηνεῖς. 'Αληθὴς μαγία 42.— Δίκαιος ἔπαινος. Πολύπλευρος δρᾶσις 55.— Διακονικὸν πνεῦμα. Καὶ ἀλλή ἀξιολογώτατη ὑπηρεσία. Δέον νὰ κλειστοῦν 56.— 'Απὸ τὴν ψυχολογίαν τῆς χαρτοπαιξίας. Θαυμάσιον 'Ημερολόγιον. 'Υπάρχει ὑπόστασις 57.— Τὸ νόημα τοῦ Τριωδίου. 'Εκκλησία καὶ Θεολογία 75.— Σπυριδῶν Σγουρόπουλος. Ἐρησκεία καὶ Πολιτική. Γεννᾶται τὸ ἐρώτημα. «Οὐ μετὰ αἰσχύνῃς» 76.— «Πνευματικὴ ἐλευθερία» 77.— Τὰ 'Ονομαστήρια τοῦ Μακαριωτάτου. «Μέσον στενωτέρου δεσμοῦ». «Πρωταρχικὴν σημασίαν» 92.— Τιμὰ τὸν 'Ελληνικὸν Λαόν. Κέντρα ἐποπτικῆς προβολῆς. Χονδροειδῆ ἄγνοιαν 93.— Προβολὴ τῆς 'Ελληνικῆς 'Ορθοδοξίας 94. Αἰσθήματα ἀγάτης. Διορθόδοξος λειτουργία. 'Ιερὸν Σύμβολον. Τέχνη ἐκκλησιαστικῆς διακονίας. 'Ο χρυσοῦς κανὼν τοῦ ἀθλητισμοῦ» 116.— «Πατρολογικὸν Κέντρον». 'Ασέβεια 117.— 'Εν καινότητι ζωῆς. 'Αξιοσημείωτον γεγονός. Τὸ ἰδεῶδες τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου. Πηγὴ εὐλογίας καὶ δυνάμεως 141.— 'Αστοχος χαρακτηρισμός. Σχεδὸν ἀπαράτηρητον. Τὸ «Κατηγορῶ» τῶν νέων. «'Απόρρητον, ἀφραστον καὶ ἀπερινόητον» 142.— Θὰ ἦτο διαφορετικὴ. Οἰκουμενικὸν φρόνημα. «Αἱ προοδευτικαὶ ιδέαι». Συνεχῆς καὶ σταθερὰ 171.— 'Η ἀγάπη πρὸς τὴν φύσιν. Πρέπει νὰ ἐνοποιηθῶν. 'Αρίστην ἐντύπωσιν. 'Η κωδικοποίησις τῶν ἰ. κανόνων 172.— 'Η Σύνοδος τῆς Σεπτιῆς 'Ιεραρχίας. 'Ενώπιον τῶν ποδῶν... 196.— 'Η ἐορτὴ τῶν ἐορτῶν» κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Τύποι καὶ τυπολατρία. Νέα πνευματικὴ σπορὰ 197.— «Στρατευμένα νιάτα. Θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα. 'Εκδηλος τάσις 198.— Οἱ νέοι 'Ιεράρχαι. 'Εκκλησιαστικὸν Πνευματικὸν Κέντρον. Εὕρε νέαν εὐκαιρίαν. Πρὸς παραδειγματισμὸν 218.— 'Ο κατ' ἐξοχὴν ῥεαλιστὴς. Παρὰ τὰς μεμφιοιρίας. 'Εγκυμονεῖ κινδύνους 219.— «'Ο ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν...». Δύο σπουδαῖαι ἀποφάσεις. 'Η πρώτη θέσις. Μόνον ἡ 'Ορθοδοξία 235.— «'Ωμὴ ἐκδήλωσις αἰσθησιασμοῦ». 'Εκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω. Αἱ ὀλέθριαι συνέπειαι. «Τὰ ἐψῶνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος» 236.— Μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ μετ' ἐλπίδων. 'Ενοριακὰ Κέντρα Νεότητος. 300.000! 'Αποδεικνύουν τὴν ζωτικότητα 259.— Κατὰ πάντα ἐστόχος. Μέγας κίνδυνος. 'Ανάγκη ἐπαγρυπνήσεως 260.— Μόνον ἡ Ἐρησκεία. 'Ιδιαίτερος ὁ Τύπος καὶ τὸ 'Ραδιόφωνον. 'Υπερτατον χριστιανικὸν καθήκον. «Δημιουργικὸς πνευματικὸς παλμός» 284.— «Τὰ σκέπτεται κανεῖς;». 'Αδιαφορία. Οἱ φροντοὶ τῶν ἰδανικῶν τοῦ 'Εθνους 285.— Δύναται νὰ συντελέσῃ. «Κατηχητικὸν Φροντιστήριον». 'Αδιαφορία διὰ τὸ 'Εθνος! 'Αστοχος φράσις 308.— 'Απομακρύνουν τῆς χριστιανικῆς ἀντιλήψεως. Οὐχὶ ἡ φιλοσοφία! 'Αληθὴς ἱεραποστολικὸν ἔργον 309.— «Χριστιανῶν ἢ προστάτις». Διατὶ καταργεῖται ἡ λογική; 'Επιβάλλεται νὰ ἐπαινεσωμεν 333.— 'Ανεκτιμητὸς ὑπηρεσίας. 'Ο εἰς τὰ ψυχιατρεῖα ὁδηγῶν πολιτισμός. Περὶ τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ. Σοβαρὰ αἰμορραγία 334.— Λαμπρὰ πρόοδος. 'Ελπίδοφόρος ἀπαρχὴ 363.— 'Αποτελεῖ ἀναγνώρισιν. Δικαίωσις τῶν ἐλπίδων. Διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν τεχνῶν. Θὰ λείψῃ τὸ ἄτοπον 364.— 'Η καταπολέμησις τῆς ἐγκληματικότητος. 'Εκθεσις τῶν κειμηλίων 365.— Εἶναι κατακριτέα. 'Αφελὲς σημεῖωμα. Τιμὴ πρὸς τὴν 'Ελληνικὴν 'Εκκλησίαν καὶ Θεολογίαν. 'Η μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τῆς ἁγίας Θεοκτίστης 380.— 'Οργιον

ιερουσολίας και ἀρχαιοκαπηλείας. Ἐπινόησις τῆς φαντασίας 381.— Σταθερά πρόοδος 393.— Ἰδιαιτέρως ἀποκαλυπτικόν. Πανηγυρικός Τόμος. «Θεολογικαὶ ἐργασίαι». «Ἐκλεκτοὶ ψαλμοὶ» 394.— Παρεξήγησε τελειῶς 395.— Ἐπὶ τῇ 28ῃ Ὀκτωβρίου. Σπουδαιότατος σταθμός. Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐστηρῶς ἐκκλησιαστικὸν μέλος 413.— Πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. Τὸ πρόβλημα τῆς Παιδείας. Ὑμνος πρὸς τὸ σῶμα 414.— Οὐδὲλως πρέπει νὰ γίνῃ ὑποτονική. Μετὰ πάσης λεπτότητος. Δυναμίτις. Ἡ Ῥιζάρειος Σχολή. Μετ' ἐλπίδων πολλῶν 431.— Προφανὲς τὸ καθήκον. Δεδικαιολογημένα διαμαρτυρία 432.— Εἶναι οἱ Ἕλληνες ὑπανάπτυκτοι ἢ ἀνεπτυγμένοι; «Ἡ ἀχίλλειος πτέρνα τοῦ Ἔθνους». Οὐδέποτε ἀμφέβαλεν. Ἐκκεντρικά καὶ ἀκατάλληλα 451.— «Δημοσιογραφική ἠθική». Βλάπτουν ἀνεπανορθώτως. Χαροποιὸς εἰδήσις. Πρέπει νὰ μείνουν εἰς τὰς μονὰς 452.— Ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς ἡμεροδείκτης» τοῦ 1961. Χρυσοῦν Ἰωβηλαίον 468.— Τὸ ταξίδιον τοῦ Ῥώσου Πατριάρχου. Νῦν διὰ πρώτην φοράν. Θὰ ἐξησφάλιζε τὴν πνευματικὴν ζωτικότητα. Θὰ εἶναι ψυχοφθόροι 469.—

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Ἀρχιμ. Κυπριανὸς Κέρν (†) 119.— Ὁ πρῶν Ἐλευθεροπόλεως Σωφρόνιος (†) 398.— Ὁ Ἐπίσκοπος Ἱερὰς καὶ Σητείας Φιλόθεος (†) 418.— Καθηγητὴς Ἀντώνιος Καρτασῶφ (†) 432.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησία Ἑλλάδος: Ἱερὰ Σύνοδος: 42, 58, 77, 94, 117, 143, 173, 198, 219, 237, 261, 265, 286, 310, 365, 382, 395, 415, 433, 453, 470. Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν: 21, 43, 58, 78, 94, 117, 144, 173, 198, 220, 237, 261, 286, 310, 335, 366, 382, 395, 416, 433, 454, 470.

Ἱερὰ Μητροπόλεις: Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου 22, 382. Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης 118, 174. Πατρῶν 145. Ἡλείας 199. Μυτιλήνης καὶ Μηθύμνης 396. Σισανίου καὶ Σιατίστης 396. Δημητριάδος 396. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας 416.

Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως: 43, 238, 416. Ἀρχιεπισκοπή Ἀμερικῆς: 43, 95, 146, 238, 416. Ἀρχιεπισκοπή Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας 416.

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας: 118, 238. Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων: 43, 434. Ἐκκλησία Ῥωσίας: 43, 59, 78, 95, 220, 238, 287, 310, 383, 397, 417, 434, 454.

Ἐκκλησία Σερβίας: 43, 59, 79, 95, 119, 146, 174, 239, 261, 287, 310, 383, 397, 417, 435, 454.

Ἐκκλησία Βουλγαρίας: 220, 398.

Ἐκκλησία Πολωνίας: 174, 398.

Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας: 119.

Ἐκκλησία Οὐγγαρίας: 59.

Ἐκκλησία Γεωργίας: 146, 435.

Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία: 22, 44, 59, 146, 175, 200, 239, 262, 311, 398, 417.

Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία: 262.

Προτεσταντισμός: 23, 175, 262.

Οἰκουμενικὴ κίνησις: 44, 200.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων: 23, 44, 60, 79, 96, 120, 147, 175, 200, 220, 240, 263, 288, 312, 336, 367, 384, 399, 418, 435, 455, 472.

Βιβλιοκρισίαι: 55, 260, 283.

Βιβλιογραφία: 24, 59, 80, 95, 120, 148, 176, 200, 217, 264, 288, 398, 418, 436.

ΕΙΚΟΝΕΣ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου (εἰς Ἄδου Κάθοδος) 149.— Ὁ Παντοκράτωρ 157.— Ὁ Προφήτης Ἱερεμίας 182.— Ἰωάννης ὁ θεολόγος 183.— Τμήμα προσφάτου τοιχογραφίας τῆς Ἀναλήψεως 208.— Τμήμα τοιχογραφίας ἐκ τοῦ ναοῦ Ὁδηγητριάς (Ἀφεντικὸ) Μυστρᾶ. Μάρτυρες (14ος αἰὼν) 210.— Ἡ Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ 229.— Οἱ ἄγγελοι εἰς τὸ κενὸν μνημεῖον 230.— Σκηνὴ τῆς Ἀναστάσεως 231.— Ἡ ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ

255.— Ὁ ἐπιτάφιος θρῆνος 257.— Ἀπόστολοι 259.— Ὁ Ἰησοῦς δωδεκαετῆς 275.— Ἄγγελοι κατὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ 277.— Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ 279.— Θεοτόκος Βρεφοκρατοῦσα 301.— Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος 303.— Χρυσοκέντητος ἐπιτάφιος 323.— Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος 325.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος 339.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Πλαταμώνος κ. Ἰάκωβος 341.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος 343.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κασσανδρείας κ. Συνέσιος 347.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Ἐπιφάνιος 350.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ, Ἄγ. Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλος. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Χρυσόστομος 373.— Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λήμνου κ. Παντελεήμων 375.— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ πολλὰ μέλη τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας 403.—

Ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν τὸ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1961

(Συνταχθέν ὑπὸ Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς)

Περιέχει: Πλὴν τῆς συνήθους ἡμερολογιακῆς ὕλης, τὴν τυπικὴν διάταξιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἀκριβῆ ἔκθεσιν τῆς διοργανώσεως καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν τε Πρεσβυτερῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰδικώτερον δὲ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Σελίδες 368+α'-ις')

Διατίθεται, μόνον χρυσοπανόδετον, ἀντὶ δραχ. 25.

Εἰς ὁμαδικὰς παραγγελίας παρέχεται ἔκπτωσης 10%.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΕΠΟΠΤΕΥΟΝΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδ. Σπεράντσα, Ὅπως τὴν νύκτα τῆς Θείας Γεννήσεως.

Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσστόμου, Τὸ ἔλαιον ἐξ ἐπόψεως τελετουργικῆς (Συνέχεια).

Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Ὁ ἀστὴρ καὶ οἱ μάγοι. (Ἡ φύσις τοῦ Ἀστέρος καὶ ὁ χρόνος τῆς προσκυνήσεως τῶν Μάγων).

Ἰωάννου Χρ. Κωνσταντινίδου, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν 35ετίαν 1923-1957.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου ΔΖ' (1960) τῆς «Ἐκκλησίας».